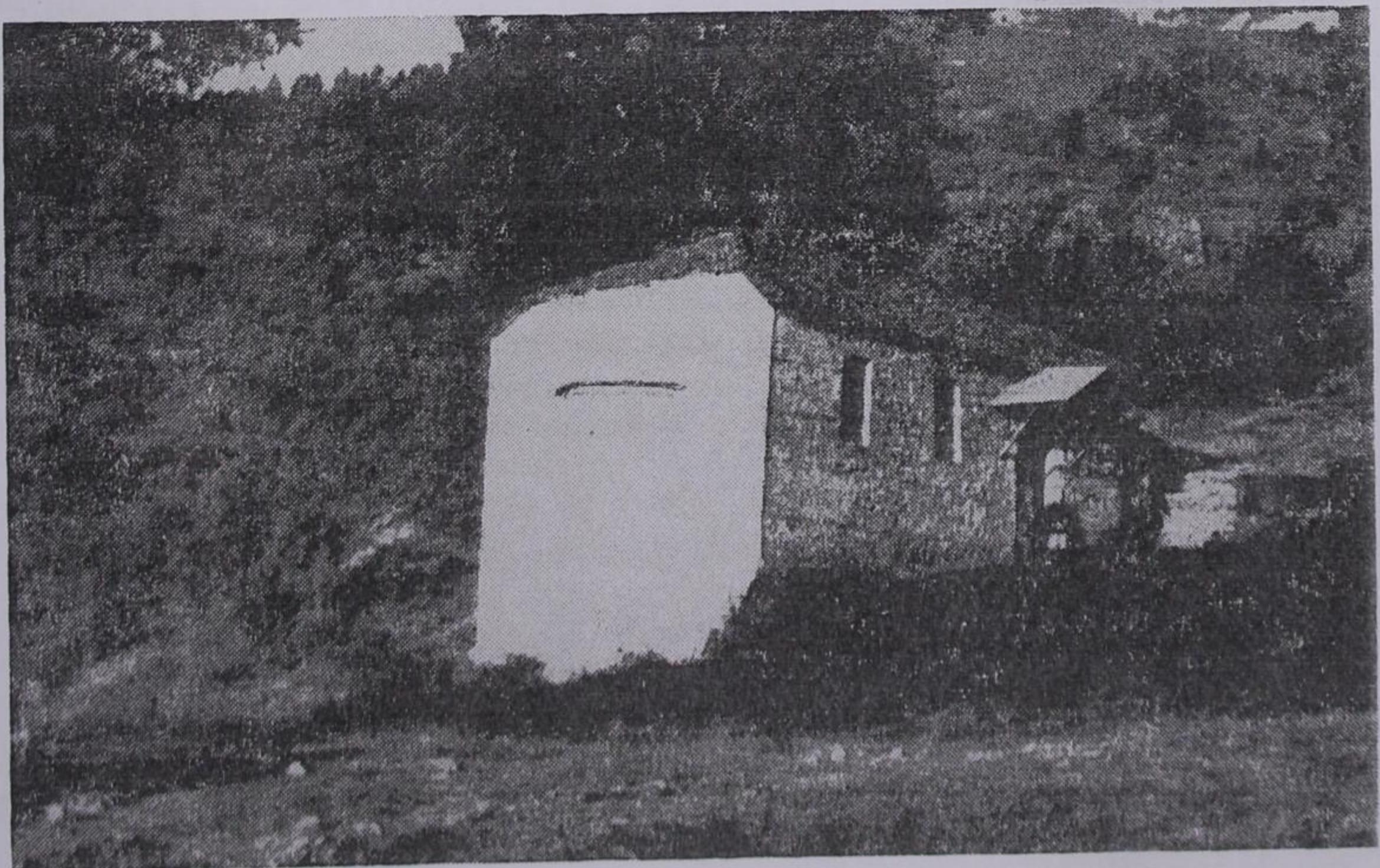

Σύνθητα

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

ΜΑΐΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ
1972 -- ΕΤΟΣ ΙΑ'
'Αρ. Φύλ. 121 - 122

KONITSA

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Έκδιδόμενον ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Κονιτσιωτῶν «Ο ΑΩΟΣ»

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΔΗΜ. ΜΗΛΙΓΚΟΣ, Λεωφ. Ἀλεξάνδρας 83 Ἀθῆναι

ΓΡΑΦΕΙΑ: Βύσσης καὶ Καΐρη 2 — ΑΘΗΝΑΙ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ἐσωτερικοῦ: Δρ. 100 — Κοινοτήτων: Δρχ. 150 — Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 8
Διὰ τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς Κονίτσης δρχ. 75

Διευθυντής: ΑΛΕΞ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ, Ἀγίας Ζώνης 48 — Ἀθῆναι

Τυπογραφείου: Κ. Ἀθανασίου, Ἀριστοφάνους 9 — Περιστέρι

Ἀνταποκριτής ἐν Κονίτσῃ: ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἀντιπρ)πος ἐν Ἰωαννίνοις: ΑΡ. ΠΥΡΡΟΣ δικηγόρος, ὁδὸς Μπότσαρη τηλ. 654

» ἐν Θεσ)νίκη: Κ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ Ἱατρός, ὁδὸς Ἰκτίνου 4, τηλ. 78.949

Ἐμβάσματα: ΔΗΜ. ΜΗΛΙΓΚΟΝ, Λεωφ. Ἀλεξάνδρας 83 (Τομεὺς 702)

Ἀλληλογραφία: ΑΛΕΞ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΝ Ἀγίας Ζώνης 48 — Ἀθῆναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰκὼν ἔξωφύλλου:	:	Ἄγιος Γεώργιος Βούρμπιανης
Κίτσου Μακρῆ:	:	Ο Ζωγράφος Παγώνης ὁ Χιονιαδίτης
Γιαν. Λ.:	:	Ὀρεινὸς καὶ Μεθόριος
Ἀν. Εύθυμίου:	:	Βούρμπιανη
Β. Νικοπούλου:	:	Παρακλητικὸς Ικανὸν
Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας:	:	Νέα ἀπ' τὴν πατρίδα

‘Ο ζωγράφος Παγώνης ό Χιονιαδίτης

Τοῦ κ. ΚΙΤΣΟΥ ΜΑΚΡΗ

‘Ο ζωγράφος Παγώνης, ἐκφραστής τοῦ προεπαναστατικοῦ οὐμανιστικοῦ πνεύματος τῆς λαϊκῆς μας τέχνης, ζωγραφίζει στὰ 1801 τὸν κύκλο μιᾶς χρονιᾶς μὲ τὶς τέσσερες ἐποχές του. Βέβαια τὸ θέμα δὲν εἶναι καινούργιο. Τὸ συναντοῦμε εἴτε μὲ τὴ μορφὴ τῶν τεσσάτων ἐποχῶν, εἴτε μὲ προσωποιήσεις τῶν δώδεκα μηνῶν σὲ ψηφιδωτὰ δαπέδων σὲ μεσαιωνικὰ λιθόγλυπτα καὶ σὲ ποικίλες ἄλλες λύσεις. Ἀλλωστε ὁ Παγώνης εἶναι βέβαιο πώς ἐδῶ θὰ εἶχε γιὰ πρότυπο, κάποια χαλκογραφία ὅπως σὲ πάμπολλες περιπτώσεις. Ἡ ἐπίδραση τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ μπαρόκ, εἶναι ἔκδηλη σ' ὀλόκληρη τὴ διακόσμηση τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἅγίου Δημητρίου στὸ Νεοχώρι τοῦ Πηλίου. Πάνω ἀπὸ τὶς τοξοστοιχίες ποὺ χωρίζουν τὰ τρία κλίτη, ἀνήσυχα γύψινα ἀνάγλυφα φυτικὰ μοτίβα, ἔντονα ζωγραφισμένα. Εὔκινητα διακοσμητικὰ στοὺς τοίχους. Μιὰ νεαρὴ φύση μὲ φροῦτα πάνω σὲ βιεννέζικο τραπεζάκι, μὲ κυρτὰ πόδια. Ὁ Παγώνης ζωγράφισε μόνο τὸ ταβάνι καὶ τὶς κάμαρες ὅπως σημειώνει κι ὁ ἕδιος σὲ μιὰ ἐπιγραφή. Οἱ ὑπόλοιποι τοῖχοι εἶναι ἀδιακόσμητοι.

Ἡ σύνθεση μὲ τὶς τέσσερες ἐποχὲς δρίσκεται στὴν ὀροφὴ τοῦ νότιου κλίτους τῆς ἐκκλησίας. Εἶναι πέντε κύκλοι μέσα σὲ ὀρθογώνιο παραλληλόγραμμο. Τὰ κενὰ μεταξύ τους εἶναι χρωματισμένα μὲ γλυκὸ χοντροκόκκινο χρῶμα, πάνω στὸ ὅποιο σχεδιάζονται μερικὰ διακοσμητικὰ σὲ ὑφος λαϊκοῦ μπαρόκ. Ὁ κεντρικὸς κύκλος ποὺ εἶναι πολὺ μεγαλύτερος, ἀπὸ τοὺς γωνιακοὺς ἀπασχολεῖ χαμηλὸ φουρνικό. Παριστάνεται ὁ «Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν» ποὺ περιβάλλεται ἀπὸ πολύχρωμη ζώνη, τὸ οὐράνιο τόξο. Κυκλινὴ ἐπιγραφὴ μᾶς δίνει τὸ μέτρο τῶν γραμματικῶν γνώσεων τοῦ Παγώνη. «ΤΗΣ ΘΕ/ΟΣ

ΜΑΙ/ΓΑΣ ΩΣ Ο/ΘΕΟΣ Τ/ΜΩΝ Ο/ΠΙ/ΩΝ ΘΑΜΑ/ΣΙΑ ΜΟ/ΝΟΣ (Τὶς Θεὸς Μέγας ως ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος). Στὴ νοτιοδυτικὴ γωνία τοῦ παραλληλογράμμου εἶναι ὁ κύκλος μὲ τὸ καλοκαίρι, ποὺ σημειώνεται μὲ τὸ ἀρχικὸ Θ (Θέρος). Ἔνας νέος κρατάει δρεπάνι, μπροστὰ σὲ δριμα στάχνα. Ἡ φορεσιά του εἶναι κίτρινη μὲ καφετιές σκιές. Γιὰ νὰ φυλάγεται ἀπὸ τὸν καυτερὸ ἥλιο τῆς ἐποχῆς φοράει πλατύγυρο καπέλλο. Στὴ νοτιοδυτικὴ γωνιὰ εἶναι ἡ Ἀνοιξη, ποὺ σημειώνεται μὲ τὸ ἀρχικὸ Ε (Ἐαρ). Μιὰ νεαρὴ κοπέλλα ποὺ δείχνει τὴν πρόθεση τοῦ ζωγράφου νὰ τὴ ζωγραφίσῃ ὅμορφη, γέρνει συγκινημένη τὸ κεφάλι. Στὰ χέρια της κρατάει κλαδί. Τὸ ωχροκόκκινο φόρεμά της πινγάνεται πάνω στὸ νεανικὸ κορμί. Στὸ βάθος πάνω σὲ δυὸ δέντρα, κάθονται πουλάκια. Ἀνθισμένα κλαδιά, σὲ διακοσμητικὴ διάταξη ποικίλουν τὸ φόντο. Στὴ βορειοανατολικὴ γωνιὰ ὁ Χειμώνας, μὲ τὴ μορφὴ τοῦ γέροντα μὲ μακριὰ γενειάδα, κάτασπρη, ποὺ πινγάνεται μπροστὰ σὲ ἀναμμένο μαγκάλι. Τφαντὸ παραπέτασμα ὑποδηλώνει τὸν κλειστὸ χῶρο. Στὴ βορειοδυτικὴ γωνιὰ τὸ Φθινόπωρο σημειώνεται μὲ τὸ ἀρχικὸ Μ (Μετόπωρον). Μεσόκοπος ἄντρας, μὲ κόκκινη κρασάτη φορεσιά, κρατάει μὲ τὸ ἔνα χέρι του ἔνα τσαμπὶ σταφύλια ἐνῶ μὲ τὸ ἄλλο δοκιμάζει μιὰ ρόγα. Στὸ βάθος μιὰ κάδη μὲ σταφύλια εἶναι ἔτοιμη γιὰ πάτημα. Διακοσμητικὸς κλάδος κλήματος στολίζει τὸ φόντο.

Καὶ στοὺς τέσσερες κύκλους ὁ κάμπος εἶναι μαῦρος, πρᾶγμα ποὺ δείνει μεγαλύτερη ἔνταση καὶ φρεσκάδα στὰ χρώματα. Κάθε κύκλος περιβάλλεται ἀπὸ στενὴ καφετιὰ ζώνη.

Δὲν εἶναι βέβαια ἡ ἀλληγορία ἀπὸ τὰ συμπαθητικώτερα εἰδη ζωγραφικῆς. «Φι-

λολογική», δταν δὲν εἶναι «ρητορική», μόνο σὲ σπάνιες περιπτώσεις ἔδωσε ἔργα μὲ καλλιτεχνικὴ ποιότητα. Πλήρωσε καὶ ἡ Ἑλλάδα βαρὺ φόρο, σ' αὐτὴ τὴν θυσία τῆς ζωγραφικῆς στὸ βωμὸ τῆς ἀφηρημένης ἴδεας. Ἑλλάδες καὶ Ἐλευθερίες, Ἰστορίες καὶ Δικαιοσύνες, ντύθηκαν μὲ χλαμύδες καὶ γδύθηκαν ἀπὸ συγκίνηση. Ὡστόσο πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε πὼς ἔδωσε μερικὰ ἔργα χρήσιμα γιὰ τὸ φρονιματιστικὸ διάκοσμο σχολικῶν αἰθουσῶν παλαιοῦ τύπου. Προκειμένου γιὰ ἔργα λαϊκῆς τέχνης αὐτὴ ἡ δεσποτεία, τῆς ἴδεας εἶναι περισσότερο ἀπαράδεκτη. Ὡστόσο ἐδῶ ἡ «ἴδεα» —κατὰ κανόνα δανεικὴ— δὲν περιπατάει «στῶν Ψαρῶν τὴν δλόμαυρη φάραγγη» μὰ λούζεται στὴ δροσοπηγὴ τῆς ζωντανῆς αἰσθησης τοῦ λαοῦ. Θυμοῦμαι χωρικὸ στὸ Ζάππειο μπροστὰ στὸ ἄγαλμα τῆς Ἑλλάδας πὸν στεφανώνει τὸ Βύρωνα πὸν ζήλευε τὸ Φιλέλληνα ποιητή, ὅχι γιὰ τὸ στεφάνι τῆς ἀθανασίας μὰ γιὰ τὰ θροφαντὰ κάλη ἐκείνης πὸν τοῦ τὸ προσέφερε. Στὸ ἔργο πὸν μᾶς ἀπασχολεῖ σήμερα, ὁ ζωγράφος παρὰ τὴν πρόθεση του ἵσως, ἀντὶ γιὰ ἴδεες ντυμένες μὲ χρώματα, μᾶς ἔδωσε σχήματα καὶ χρώματα ἐξ ἀφορμῆς μερικῶν ἴδεων. Καὶ κάτι, περισσότερο. Ἐδωσε ζεστὲς εἰκόνες τῆς ζωῆς, δικά του βιώματα. Ἡ «Ἀνοιξή» του π.χ. μὲ τὸν τρόπο πὸν πλάστηκε, εἶναι μετουσιωμένη ἡ αἰσθηση μᾶς νέας κοπέλλας κι ὅχι ἡ ἀλληγορία τοῦ Ἔαρος. Εἶναι ζήτημα ἀλλωστε, κι ἀν ἥξερε τί σημαίνει ἐκεῖνο τὸ Ε πὸν ζωγράφισε. Τὸ δτι εἶναι ἀντίγραφο δὲν ἔχει μεγάλη σημασία. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἐλευθερία μὲ τὴν δποία χειρίζονταν τὰ πρότυπά τους οἱ λαϊκοὶ ζωγράφοι. Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς Πρωτοχρονιᾶς (στὸ ἔργο καθορίζεται μὲ ἀκρίβεια ἡ ἡμερομηνία: 1η Ἰανουαρίου 1801) ὁ Παγώνης κάνει ἔνα νοερὸ κύκλο τῆς χρονιᾶς. Ἐπάνω στὸν ἔτοιμο καμβὰ κεντάει τὰ δικά του ξόμπλια. Ἡ κοπέλλα, ὁ θεριστής, ὁ ἀντρας πὸν δοκιμάζει τὰ σταφύλια, ὁ γέροντας πὸν πυρώνει τὰ χέρια του, εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ σύμβολα.

Εἶναι ζωντανὲς εἰκόνες ζωῆς, ὅπως τὶς ἔζησε ὁ Παγώνης, ὅπως τὶς ζοῦσαν ὅλοι οἱ ἀνθρώποι τοῦ καιροῦ του καὶ τοῦ τόπου του. Τὰ σύμβολα πὸν μεταχειρίζεται ἡ λαϊκὴ μας τέχνη ἔχουν μιὰ ἴδιότυπη σταδιοδρομία. Στὴν ἀρχὴ εἶναι δρατὲς μορφὲς μιᾶς ἴδεας, ὅστερα ξεχνιέται ὁ συμβολισμὸς τους καὶ μένουν ἀπλὰ διακοσμητικὰ θέματα. Καὶ κάποτε ἔρχεται τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ τὰ θέματα αὐτὰ πλημμυρίζουν ἀπὸ χυμοὺς ζωῆς.

**

Θάθελα σὲ ἐπίμετρο νὰ ἀναφερθῶ γιὰ λίγο στὴν κυκλικὴ ἐπιγραφὴ τοῦ κεντρικοῦ κύκλου πὸν τὴν ἀνέφερα πιὸ πάνω. Καλὰ οἱ ἀνορθογραφίες. Μὰ πῶς μπορεῖ νὰ ἔξηγηθῇ αὐτὸς ὁ χωρισμὸς τῶν λέξεων δὲ συλλαβὲς ἡ καὶ ἡ συνένωσις συλλαβῶν ἀπὸ δυὸ λέξεις; Τὸ δτι δὲν ἀντέγραψε τὸ κείμενο φαίνεται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀνορθογραφιῶν. Τὸ ἄκουσε λοιπόν. Καὶ τὸ ἄκουσε ψαλλόμενο. Ἐκεῖ πιὰ τὸ μέλλος ἐπιβάλλει τὸ χωρισμὸ τῶν συλλαβῶν καὶ ὁ Παγώνης μεταφέρει στὴν ἐπιγραφὴ τὶς ἀκουστικές του παραστάσεις.

Ἄπὸ τὴν Πρωτοχρονιὰ τοῦ 1801 ὡς τὴν σημερινὴ πέρασαν 164 χρόνια. Πολλὲς γενιὲς εἶδαν τὶς ἐποχὲς τοῦ χρόνου νὰ σέρνουν τὸν αἰώνιο κυκλικὸ χορό τους. Οἱ νέοι ἀνθρώποι ἀφοῦ ἀκουσαν συγκινημένοι τὸ κελάϊδισμα τῶν ἀνοιξιάτικων πουλιῶν, ἔδρεψαν τὰ ὕριμα στάχνα τῆς ζωῆς, γεύτηκαν τοὺς γλυκοὺς καρποὺς τοῦ Φθινοπώρου καὶ ζέσταναν τὰ γερατειά τους στὴ θράκα τῶν ἀναμήσεων.

Ἡ κάπνα τῶν κεριῶν καὶ τοῦ λιβανιοῦ θάμπωσε τὶς ζωγραφιές. Ὁμως ἀπὸ τὸ ταβάνι τῆς ἐκκλησίας κατεβαίνει πάντα δροσερὴ ἡ φωνὴ τοῦ νέου ζωγράφου.

'Ορεινοὶ καὶ μεδόριοι

Τοθ κ. ΓΙΑΝ. Λ.

«Τὸ παιδὶ ποὺ θὰ μεγαλώσῃ νὰ μὴ μὲ
(μισήση).

Κι ὁ γέρος ποὺ θὰ πεθάνῃ ἀς μὴ μὲ
(καταραστῆ....».

“Οταν πιάμαμε τὴν κουβέντα μὲ τὸν Μάστρο - Χρῆστο, κείμο τὸ Φθιμοπωριάτικο δειλινό, ποῦταν ὅλο γλύκα νὰ τὴν πιῆς στὸ ποτήρι, τὸ Μεσοχώρι τοῦ Γαναδιοῦ χαίρονταν τὴν μοναξιά του...

Κι αὐτὸ μᾶς ἔδωσε τὸν καιρό, νὰ ξεπεράσουμε τὶς δυσκολίες τῆς πρώτης «ἐπικοινωνίας» μὲ λίγα μόνο ξεστρατίματα...

Κάθε ἀπόμακρο ποδοκόπι οἴσαμε ποὺ νὰ μᾶς δώσῃ στοιχεῖα παυτότητας καὶ νὰ προσδιορίσῃ ἀπὸ ποὺ ἔρχονταν καὶ ποὺ πήγαινε, ἔβαζε σὲ κίνηση τὸ μάτι τοῦ Μάστρο - Χρῆστου, κατάγραφε πάνω στὸ μέτωπό του μιὰν ὑποψία πτωνικοῦ, καὶ κράταγε γιὰ λίγο τὴ συζήτηση σ' ἀοριστία κι ἀναστολή.

Κι ήταν πολὺ ἀργὰ νὰ σταματήσουμε, ὅταν ἔφτασαν οἱ πρῶτοι χωριανοὶ κοντά μας. “Ἐνας - ἔνας, ὅπως ζύγωνε, κοντοστέκονταν. Χαμογέλαγε. Περιεργάζονταν. Παραξενεύονταν. Πέταγε κανένα ὑπαινιγμό, ποῦμνησκε δίχως ἀνταπόκριση. Καταλάβαινε πὼς ὁ «μοναχικός» εὔκολα δὲν ἐντάσσονταν στὸ δικό μας κλίμα. Κι ἀποτραβιόταν... ἀποθαρρυμένος. Κάτι τὸν «ἄφημε» ἔξω ἀπ' αὐτὸ τὸ χώρο.

“Ετυχε, οἱ δεύτεροι κι οἱ τρίτοι, νὰ στεριώσουν στὰ πεζούλια ὀλόγυρα, γιατὶ βάραινε τὸ σούρουπο, ποῦταν καθιερωμένο ν' ἀνταμώνουν οἱ χωριανοὶ στὸ Μεσοχώρι.

Κι εἶχεν ἐκεῖ ὁ καθέμας καὶ τὴν θέση του, ὅπως στὸ καφενεῖο καὶ στὴν ἐκκλησία. “Οταν ἔλειπε, οἱ ἄλλοι σέβονταν τὸν τόπο. Στριμώχνονταν μεταξύ τους, ἀλλὰ δὲν ἔθιγαν τὴ «χηρεύουσα». Ἀκόμα ικι ὅταν πέθαινε κανένας, δὲν κάλυπταν γιὰ καιρὸ τὸ κενό. Τοῦθεπταν κι ἀναμεροῦσαν. ”Ισως ὅχι τόσο ἀπὸ σεβασμό, ὅσο ἀπὸ γρουσουζιά...

Παγιωμένο καὶ τὸ ποῦ ἄφινε τὸ καπέλλο του ὁ καθένας καὶ τὸ ποῦ ἄπλωνε τὰ πόδια του, καὶ τὸ ποῦ ἀκουμποῦσε τὸ παγούρι μὲ τὸ ρακί, ποὺ τὸν συνόδευε καμιὰ φορά...

Τὸ κομπολόϊ, τὸ μπαστούνι καὶ τὸ στρίψιμο τοῦ πσιγάρου...

‘Αιμπαρωμένοι στὰ καραούλια τους τώρα, σφίγγονταν, ὅπως μᾶς ἔβλεπταν μὲ τὸ Μάστρο - Χρῆστο, κι ἔρριχναν λοξὲς κι ἀπορρημένες ματιές.

Κατὰ βάθος, ὑπόθεταν, πὼς δίπλα τους γίνονταν ιάπτοι «δούλεμα» ὀλκῆς, ποὺ τράβαγε σὲ μάκρος. Καὶ στὸ χωριὸ ιαύτο, «μὲ τὶς σκληρὲς πέτρες καὶ τὶς στεγνὲς φωνές», τέτοιες εὔκαιριες δὲν πήγαιναν χαμένες...

‘Η «μεταφορά» τοῦ Μπάρμπα - Χρῆστου, ὅμως, στ' αὐθεντικό του κλίμα, κι ἡ γοητεία τῶν λέξεων

κείνων πῶν ἀποξεχασμένων ὅρων, τῆς παλιᾶς μαστορικῆς μὲ τὸν ἀποκαλυπτικό τους χαρακτήρα, ποὺ χρησιμοποιοῦσε, φαίνεται πὼς ἔβαζαν σὲ διεργασία τὸν μηχανισμὸ τῶν καταβολῶν καὶ τὴν ἀπωθημένη σκέψη τῶν «ἀνύποπτων» χωριανῶν, συπρώχνοντας πρὸς τὴν “Εξοδο, τὴν ἀπόφαση.

“Ετσι παρατήρησα, πὼς ἀπὸ μιὰ κρίσιμη στιγμή, καὶ πέρα, ἡ ἐμπαιχτικὴ διάθεση τῶν θεατῶν κι ὁ δισταγμός τους, μεταβάλλονταν μὲ γοργὸ βηματισμό, σὲ μιὰ πλήρη ἔνταξη.

‘Η φλύαρη ἀπουσία τους, μονομιᾶς παραχώρησε τόπο, στὴ σιωπὴ πῆς διεγερτικῆς μέθεξης.

Κι ὁ κόσμος τῆς μνήμης σὰ σπασμός, τοὺς κατάκλυσε...

Μ' αὐτὴ τὴν ἀφυπνιστικὴ διαδικασία, ὁ Μάστρο - Χρῆστος ἀποκαταστάθηκε στὸ χωριό.

«Ο ἄνθρωπος ζεσταίνεται από τὸν ἄνθρωπο μὲ λόγο ἀπὸ τὸ στόμα του.

Τὸν ἄλαλο κανεὶς δὲν τὸν σιμώνει».

Μαλάκωσε τὸ πεῖσμα του. Κι οἱ ἀποδιωγμένοι ἀπὸ τὰ καινούργια εἴδωλα θεοί του, ξαναγύρισαν στὸν τόπο τους. Σὰν στοιχεῖα ζωῆς καὶ ἐνότητας στὸν περίφραχτο χῶρο.

Κεῖνο ποὺ μ' ἐντυπωσίασε σ' αὐτὴ τὴ μεταμόρφωση, ἥταν ποὺ τὰ νέα παιδιά, (μιὰ καὶ δυὸ γενιές, πιὸ κάτω ἀπὸ τὸ Μάστρο - Χρῆστο), ζυμωμένα κεῖνα τὰ χρόνια, τὰ χρόνια τῆς κατοχῆς, μὲ προσδοκίες κι ὄράματα ἐνὸς ἄλλου κόσμου, ζεστοῦ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη παρουσία, κεῖ ποὺ μέχρι τότε θεωροῦσαν τὸ Μάστρο - Χρῆστο, βάρος τῆς γῆς, ἐπτικοινώνησαν μαζί του, μὲ μιὰν ἀμεσότητα ἀνακουφιστική. Τὸν θεώρησαν καταδικό τους... Καὶ τὸν ἀπορρόφησαν... Τίς οἶδε, ποιές συγγένειες φύτρωσαν ἀνάμεσά τους. Καὶ ποιοί ἀπροσδιόριστοι χυμοὶ ἔφτασαν ἀπὸ τὶς βαθειές ρίζες στὰ νέα βλαστάρια..;

— Στὰ πρώτα χρόνια τῆς κατάχτησης οἱ Τούρκοι δὲν νοιάζονταν γιὰ τὰ βουνά. Σταμάτησαν στοὺς κάμπους καὶ τὶς πολιτεῖες.

Τὰ χάσια, τὰ ζαϊμέτια, καὶ τὰ τσιφλίκια τους, ὅριζονταν μέσ' ἀπὸ τὰ Κάστρα. Κι ἀπλωναν σὰν γρήγοροι ἵσκιοι πουλιῶν, στὰ χαμηλώματα, πούταν «τ' ἀμπέλια, τὰ χωράφια, τὰ βιβάρια, οἱ νομές, τὰ σιγιλλατίκια, τὰ στάσια, τὰ μετάχια, τὰ ὑποστατικά, τὰ μυλωνικὰ ἔργαστήρια, οἱ ἀγορές, τὰ κομμέρκια κι οἱ πραγματεῖες» τοῦ βυζαντινοῦ φεουδαρχισμοῦ, μ' ὅλο τὸ σύστημα τῆς ἀπομύζησης ἔτοιμο: «Τὸ βιολόγιον, τὸ καπνολόγιον, τὸ νόμιστρον, τὸ λιμναῖον πάκτον, τὸ ζευγολόγιον, τὴν ὁρικήν, τὸ ιμελισσονόμιον, τὴν χοιροδεκατία... τὴν πρεβένδα, τὴ ζημία,» κι ὅλους τοὺς ἄλλους φόρους, τὰ δοσίματα καὶ τὶς ἀγγαρεῖες πούχαν ἐπινοήσει οἱ Προνοιάτορες κι οἱ ἄλλοι Κεφαλάρδες... «ἴνα οἱ χωρίται καταναγκάζωνται καὶ καθέλκωνται εἰς τὴν ἐκδούλευσιν»....

Μόνο, ποὺ τώρα οἱ παλιοὶ πάροικοι, ἔγιναν ὁρτακσοὶ καὶ ραγιάδες (δουλοπάροικοι κι ἐλεύθεροι γεωργοί). Οἱ παλιοὶ φροντιστές, ποὺ τοὺς ἔλεγαν καὶ οἰκονόμους, σιουμπασῆδες ἡ ἀμίληδες. Καὶ τὰ δοσίματα, (νόμιμα κι αὐθαίρετα), πήραν μὲ

τοὺς Κανουναμέδες τούρκικα ὄνόματα... Στὴν Ἡπειρο καὶ στὴν Θεσσαλία, λέν, πὼς τὰ πρῶτα χρόνια, ξέμηνε κι ἡ φράγκικη συνήθεια τῆς Παρθενοφθορίας. Τὸ ρέσμι γκερντέκ, πούλεγαν οἱ Τούρκοι. Τὸ δικαίωμα δηλ. τοῦ σπαχῆ καὶ τοῦ σιούμπαση, μὰ κοιμούνται μὲ τὴ νύφη τὴν πρώτη νύχτα τοῦ γάμου.

«Κάποτε εἶδα ἄντρες νὰ σέρνουν τὸ στροφό ζεμένοι στὸ ζυγό. Οἱ διούλες μὰ κρατιοῦνται περιορισμένες σὲ συνεχεῖς μόχθους καὶ μακριὰ ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἀντρῶν. ... Σκληρὴ εἶναι ἡ ζωὴ τῶν γεωργῶν. Σκληρότερα δύμως ζοῦν δσοὶ ἀγοράζονται γιὰ ποιμενικὲς ἔργασίες...»

«Ετσι ὁ κάμπος καὶ οἱ πολιτεῖες μπῆκαν στὸ χαβὰ τοῦ Τούρκικου. Χόρεψαν ἀναγκαστικὰ τὸ χορό του. Καὶ πνίγηκαν...

«Ηταν τότε ποὺ τὸ Τούρκικο, ἀπλωνε ἀφύσικα. Δεσποτικό, ἀρπαχτικό, ἄρρυθμο, ἀσπόνδυλο, ἀπροσδιόριστο, ἀλάξευτο, παραμόρφωνε τὴ ζωὴ. Χάλαγε τοὺς ἀρμούς της. Ἀναστάτωνε τὴ δομή της. Ἀφηνε γιὰ πολλὰ χρόνια τὴν ιστορία δίχως περιεχόμενο. Τὸν πολιτισμό, δίχως «ἀξίες», παραπλανημένο στὶς παρυφὲς τῆς βαρβαρότητας. Τὴν κοινωνία, δίχως κανένα χρώμα... Πλαδαρή. Ἀνασφάλιστη. Ἀχτιστη. Δίχως συνοχή. Δίχως συνείδηση. Μόνιμα ἄρρωστη...»

Κοντὰ στοὺς Τούρκους καταχτητές, μπένδες καὶ σπαχῆδες, διαφέντευαν καὶ πολλοὶ γραιικοὶ «Τιμαριούχοι». «Οσοι μὲ τοὺς «ἀχτιαμέδες» καὶ τὸ «σατακάκι» τους (τοὺς προνοιακοὺς ὄρισμοὺς καὶ τὶς πιστὲς ἐκδουλεύσεις) εἶχαν καταφέρει μὰ κρατήσουν «τὰ γονικά τους, τὰ ὑποστατικά τους καὶ τὰ πράγματά τους ὅλα...».

Τὰ βουνὰ ἀφέθηκαν στοὺς ντόπιους. Τοὺς βλάχους, ποὺ ικρατοῦσαν τὶς κλεισούρες καὶ τὰ περάσματα τῆς Πίνδου. Τοὺς τσοπαναρέους, Σαραϊκατσάνους καὶ Καραγκούνηδες, ποὺ ἀνεβοκατέβαιναν, ἀνοιξη καὶ φθινόπωρο. Τοὺς ικαμπίσιους, ποὺ κατάφευγαν ἐκεῖ κυνηγημένοι, ζορμπάδες (πολιτικοὶ φυγάδες) καὶ μεϊντάνηδες (ληστές). Τοὺς καλογέρους καὶ τὰ μόναστήρια...

Τὸ δοβλέτι, δσο τὰ βουνὰ λούφαζαν, ἔκανε πὼς ἀδιαφοροῦσε. Περισσότερο ἀπὸ ἀδυναμία, λιγώτερο ἀπὸ πονηριά...

“Αφηνε τοὺς ντόπιους, ψηλὰ στὰ καταράχια, καὶ τὰ λειβάδια νὰ βολεύωνται μεταξύ τους. Στὰ λεφτεροχώρια, ὅπως τάλεγαν οἱ ντόπιοι. Κοινότητες, (χωρία καὶ μητροκωμίες), ὅπως εἶχαν διαμορφωθῆ, ἀπ’ τὰ παλιὰ χρόνια, μὲ τοὺς «ντόπιους, δυνατούς» ἄρχοντες. Κι ὅπως σιγὰ - σιγὰ διαμορφώνονταν, τότε ἀπ’ τὶς ἀνάγκες τῶν καιρῶν... Θεωροῦσε, τὰ χωράφια τους, τὴ γῆ τους, τὰ σπίτια τους, ἴμπλιάκι (δημόσια κτήματα). Καὶ γιὰ βεβαίωση τῆς ἐπικυριαρχίας, πότε μὲ τοὺς σπαχῆδες, πότε μὲ τοὺς ντόπιους κοτζαμπασῆδες, εἴσπραττε τὴ τζέζα (τὸν ικεφαλικὸ φόρο, τὸ χαράτσι). Κι αὐτὸν ἦταν ὅλο. Καμμιὰ φορὰ στὴ θέση τῆς τζέζας προσφέρονταν ἀγγαρεῖες... “Οπως γίνονταν στὶς ἀρχὲς τῆς κατάχτησης ἵσαμε τὸ 1690, μὲ τὸ Ζαγόρι, ποὺ ἦταν ὑποχρεωμένο νὰ στέλνῃ κάθε χρόνο στὴν Πόλη γιὰ 45 μέρες, ἀπὸ χίλιους βοϊνίκους, ίπποκόμους τοῦ σουλτάνου.

«Οἱ βοϊνίκοι (λέει ὁ Γάλλος Νικολί, ποὺ βρίσκονταν στὴν Πόλη τὸ 1551), ἥταν χωρικοὶ ἀπὸ μιὰν ἑλληνικὴ ἐπαρχία, ποὺ μολονότι κατοικοῦνταν ἀπὸ χριστιανούς, δὲν πλήρωνε χαράτσι. Ὁταν ὅμως ὑποχρεωμένη, ἀπὸ πατέρα σὲ παιδί, νὰ προσφέρῃ τούτη τὴ βαρειὰ ἀγγαρεία: Κάθε χρόνο ὁ τοπικὸς Τούρκος Διοικητής, ἔστελνε στὴν Πόλη, χίλιους βοϊνίκους, μ’ ἐντολὴ νὰ παρουσιασθοῦν στὸ Σουλτάνο. Ο καθένας ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν φορτωμένος, μ’ ἓνα τσουβάλι βρώμη, ποὺ ἔδειχνε τὴν ἰδιότητά του καὶ τὸν προορισμό του. Στὴν Πόλη τοὺς παραλάμβανε ὁ μέγας Σταυλάρχης... Κι ὅταν δὲν ἦταν πόλεμος, οἱ βοϊνίκοι ἔβοσκαν τ’ ἄλογα. “Οταν ὅμως τὸ δοθλέτι ἄναιθε, οἱ βοϊνίκοι, πήγαιναν κοντὰ στὸ στράτευμα γιὰ νὰ φροντίζουν τὴ χορτομοὴ καὶ τὴν ἄλλη διατροφὴ τοῦ ιππικοῦ. “Αν κανένας ἀπὸ αὐτοὺς ἀδυνατοῦσε νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίες, ἔπρεπε νὰ βρῇ ἀντικαταστάτη. Καὶ τοῦκοθεμισθό. Γιατί, ὅλοι τοῦτοι οἱ δυστυχισμένοι βοϊνίκοι, ζούσαν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀγγαρείας, μὲ δικά τους ἔξοδα. Ὁταν ὅμως πάμπτωχοι. Γι’ αὐτὸν ὅταν τοὺς περίσσευε καιρός, ἔβγαιναν στὸ δρόμο, νὰ ἔξοικονομήσουν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ χόρευαν, κατὰ συντροφιὲς μὲ

γκάϊδες. Ὁταν ὅμως τόσο καταπληκτικὴ ἡ σβελτάδα τους, ποὺ χαιρόσουν νὰ τοὺς βλέπησ. Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ κόσμος, ἄνοιγε τὸ πουγγί του, γιὰ νὰ ξεκουράζῃ τὴν ἀπέραντη φτώχια τους. Καμμιὰ φορὰ οἱ βοϊνίκοι, ἔκαναν κάτι ἄλλο. Μαζεύονταν παρέες ἀπὸ ἔξ-έφτα καὶ μασκαρεύονταν μὲ προσωπίδες ζώων καὶ πουλιῶν. Πραγματικῶν ἢ φανταστικῶν. Καὶ ἀφοῦ χοροπηδοῦσαν καὶ διασκέδαζαν τὸν κόσμο, ἔβγαζαν καὶ δίσκο...»

Σὲ τοῦτα τὰ ὄρεινὰ χωριά, ὅπως πέρναγαν τὰ χρόνια καὶ θόλωναν οἱ μνῆμες, τῶν παλιῶν καιρῶν, κυκλοφοροῦσε ὁ μῦθος, πῶς ἡ «ἀμοιβαία ἀνοχή», τὸ **MODUS VIVENDI** μὲ τοὺς καταχτητές, ἥταν ἔξασφαλισμένο μὲ Μπεράτια καὶ Σουρούτια (“Ἐγγραφαὶ Προνόμια”).

Τέτοια «προνόμια», ὅμως, ἴσως νὰ μὴν εἶχαν διθῆ ποτέ, σ’ αὐτοὺς τοὺς χώρους, τοὺς ἀκάστρωτους. Ωστόσο τὸ πρᾶγμα, βόλευε τὴν παρακυριαρχία. Καὶ τὴν ἄφηναν σὰ δικλεῖδα ἀσφαλείας.

Κάποτε στὰ βουνά, οἱ οἰκισμοὶ μὲ τὴν αὐτονομία τους, βρήκαν τὸ ντορό, ποὺ ἔφερνε στὴ χαραυγὴ τοῦ νεοελληνικοῦ ἔξαστικισμοῦ. Κι ἡ ίστορία μπήκε στὸ δρόμο της, σὰν καταλάγιασε ὁ πανικός...

Τὸ ξεδίπλωμα τῆς ζωῆς, ἀργὸ καὶ δισταχτικὸ στὴν ἀρχή, ἔγινε μὲ τὸν καιρό, (στὸ ἔμπα τοῦ δέκατου ὅγδου αἰώνα) πυρετικό. Κυνηγημένο.

«...Ξεκίνησε, ὅπως λέν, ὅταν οἱ ἀνθρώποι πῆραν συνείδηση τῆς αὐτονομίας καὶ δημιουργικῆς συμβιωτικῆς τους σχέσης. Κατάλαβαν δηλ. πὼς ἦταν λέφτεροι νὰ κατασκευάζουν, ὅτι ἦθελαν κι ὅπως τοῦθελαν...

Αργότερα οἱ μικροὶ κι ἀπρόσφοροι οἰκισμοὶ τῶν βουνῶν μπήκαν στὸ ροδάνι τοῦ πάρε δόσε, τῆς «πραγματείας», ὅπως ἔλεγαν τὸ ἔμπόριο. Καὶ μετατράπηκαν αὐτόματα σὲ μηχανισμοὺς ἀναπλήρωσης τῶν ἄρρωστων πολιτειῶν....

“Ετσι ἄνοιξε ὁ δρόμος πρὸς τὰ κάστρα καὶ τὰ βαρόσια. Κι ἡ αύθυπόστατη ἀργὴ ζωή, τοῦ ὄρεινοῦ χώρου, κατακύλησε στὸν ἔξουθενωτικὸ ρυθμὸ τῆς ἔξαρτημένης τῶν ἀνταποκρίσεων...»

Τότε ήταν ποὺ ή μνήμη τῆς ρωμιοσύνης
βλάστησε... Πάνω στοὺς βράχους. Οἱ παλιὲς
πολιτιστικὲς καταβολές, ξαναφύτρωσαν... 'Η
ἰστορία πύκνωσε...

'Εδεσε ὁ τόπος μὲ τοὺς ἄλλους τόπους.
Τὰ Βαλκάνια, ἔγιναν ἐνα.

Τὰ χωριά, ποὺ βρέθηκαν δίπλα στὰ περά-
σματα τῶν βουνῶν, ἥ κοντὰ στὰ λιμάνια, τὰ
Ζαγόρια, τὸ Μέτσοβο, οἱ Καλαρίτες, τὸ Πή-
λιο, ἥ 'Αγιά, ἥ Χαλκιδική... καθάλισαν τ' ἄ-
λιγο καὶ πῆραν δρόμο... 'Ο σιδερένιος κλοι-
ὸς τῆς κλειστῆς σπιτικῆς οἰκονομίας ἔσπασε
καὶ μπῆκε στὴ μέση ἥ ἀνταλλαχτικὴ ἐμπορευ-
ματικὴ συναλλαγή...

Τ' ἀργαστήρια, ἔφεραν τὴν πληθοπαρα-
γωγή... Κι ἥ πληθοπαραγωγὴ πλάτυνε τοὺς
ὄριζοντες. 'Αλλ' ἐσκαβε βαθειὰ τὰ θεμέλια
τῆς κοινωνίας τῶν βοσκῶν... 'Αναστάτωνε τὴ
δομὴ της. Χώριζε τοὺς ἀνθρώπους. Κι ἐπέ-
βαλλε ἄλλαγές, στὰ ὅρια τῶν διαρθρωτικῶν
μετακινήσεων...

«Μέσα ἀπ' τὶς ρωγμὲς τοῦ τούρκικου
διοικητικοῦ συστήματος, ἀξιοποιώντας
τὶς ἀδυναμίες τῆς κοινωνίας τοῦ κατα-
χητῆ, οἱ "Ἐλληνες ἀπλώνουν παντοῦ
τὴ δραστηριότητά τους, στὸν κρατικὸ
μηχανισμό, στὴν οἰκονομικὴν ζωή, στὶς
πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις».

'Απρόσφορος ὅμως, ἀπὸ τὴν ἕδια του τὴ
δομὴ στὴν «έξαστικοποίηση», ὁ ὀρεινὸς οἰ-
κισμός. Γιαῦτὸ καὶ κατρακύλησε μ' ὅλο τὸν
ἐκπολιτιστικὸ του ἑξοπλισμό, στὶς κοντινὲς
πολιτεῖες... Δισταχτικὸς στὴν ἀρχὴ λόγω τῶν
καιρῶν...

Τόνα πόδι στὸ χωριό, τ' ἄλλο στὴν πο-
λιτεία.

'Αλλὰ ὅλο καὶ πιὸ πολύ, μέσ' τὸ ρέμα τοῦ
ποταμοῦ...

Στὰ Γιάννινα. Στὴν Κόνιτσα. Στὸ Μέτσο-
βο. Στὴν Κοζάνη. Στὸν Τύρναβο. Στ' 'Αμπε-
λάκια. Στὴ Ραψάνη. Στὴν Τσαρίτσανη. Στὴν
Βέρροια. Στὴν Σιάτιστα. Στὴν Καστοριά.
Στὴ Μοσχόπολη. Στὸ Γαλαξείδι. Στὰ νησιά.
Καμμιὰ φορὰ καὶ μακρύτερα... Στὴν ξενη-
τειά. Στὴν Πόλη. Στὴν Βενετία. Στὴν Βιέν-
νη. Στὴ Βλαχιά...

Κι ἐπαιρναν πρῶτοι τὸν κατήφορο: Οἱ
σαράφηδες. Οἱ τοκογλύφοι. Οἱ ἐπίτροποι
τῶν «σπιτιῶν» τῆς ξενητειᾶς. Οἱ πραγματευ-
τάδες. Οἱ ἀργαστηριαράιοι. Οἱ τεχνίτες. Οἱ
καλφάδες. Τὰ μαστορόπουλα καὶ τὰ κοπέλ-

λια... "Ολοὶ κεῖνοι, πούχαν «πάρε, δόσε»
μὲ τὶς πραγμάτειες καὶ τὰ χρηματοδέματα
«μὲ τ' ἄσπρα, τὰ οὔγγαρα, (ποὺ τὰλεγαν
καὶ ματζιάρικα), τὰ δουκάτα, τὰ βενέτικα, τὰ
τζεκίνια, τὰ τουραλιά, καὶ τὰ συντζιφίλια...»

Τοῦτο τὸ ἀλισθερίσι, ἔφερεν μιὰν ἀνθιση,
πλατειά. Κι ἀπὸ τὴν ἀνθιση αὐτὴ βγῆκε καὶ
τὸ ἴδιοτυπο προλεταριάτο τῶν χωριῶν τῆς
Κόνιτσας.

«Δουλειὲς ποὺ θέλουν πόδια καὶ χέρια
Μυαλὸ καὶ Τέχνη»
ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ Μάστρο - Χρῆστος. Χτί-
στες. Πελεκάνοι. Ταλιαδόροι. Ζωγράφοι.
Χρυσικοί... 'Ασημτζῆδες... Κιρατζῆδες...
Ἐποχὴ ποὺ

«ἡ λαϊκὴ τέχνη πλουτίζεται μὲ καινού-
ρια θέματα, τὰ ἐκφραστικά της μέσα
ἀνανεώνονται. Τὰ καινούρια μεγάλα σπί-
τια ποὺ χτίζονται πρέπει νὰ στολιστοῦν
μὲ ζωγραφιές, ξυλόγλυπτα, φεγγίτες, μὲ
σχέδια εύχαριστα, μὲ χρώματα χαρού-
μενα. Τὸ τοπίο, ἥ νεκρὴ φύση, ἥ ἀνθρώ-
πινη μορφή, τὸ λουλούδι, τὸ πουλί, περ-
νοῦν ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ μπαίνουν καὶ
στὴν ἐκκλησία...»

Εἶχε δῆ ἵσαμε τότε ἀπ' τοὺς Κολωνιάτες
μπέηδες μαῦρες ὥρες ὁ τόπος, καὶ βιάζονταν
νὰ ὀρθοποδήσῃ...

'Ηταν χρονιές, τέλειας ἀπόγνωσης, ποὺ
κατηφόριζαν στοὺς κάμοπυς, μεγάλοι καὶ μι-
κροὶ σὰ «σμάργια ἀπὸ σπουργίτια πεινα-
ομένα, στοὺς πέντε δρόμους», μερόνυχτα μα-
κριά, κι ἐπιαναν δουλειὰ στὰ χτήματα τῶν
Τούρκων, μὲ «τὸ τίποτα», ποὺ λέει ὁ λόγος.

Ταξιδεύοντας στὴ Θράκη καλοκαίρι,
μέσα τοῦ δέκατου ἔκτου αἰῶνα, ὁ Γάλ-
λος περιηγητὴς Μπελόν, εἶδε μιλιούνιας
ἀπὸ δαύτους, νὰ θερίζουν στὰ Τούρκι-
κα χωράφια. Καὶ τοὺς λέει 'Αλβανίτες
ποὺ μιλοῦσαν ἐλληνικά.

— Κι εἶχαν, ὅπως λέει, ἐναὶ ἄλλον τρό-
πο νὰ δουλεύουν. 'Ακόμα καὶ τὸ δρεπά-
νι τους, ἥταν διαφορετικὸ ἀπὸ κεῖνο
ποὺ χρησιμοποιοῦσαν στὴ Γαλλία...
Πλατύ, χωρὶς δόντια καὶ μὲ μικρότερη
καμπύλη, ποὺ τόπιαναν μὲ τὸ δεξί τους
χέρι, ἐνῶ στ' ἀριστερό τους, ἐσφιγγαν
ἔνα ξύλο γυριστὸ καὶ μικρὸ στὴν ἄκρη,
μ' ἀνοίγματα... Γιὰ νὰ σκαλώνουν τὰς
τρία δάχτυλα τοῦ ἀριστεροῦ χεριοῦ...

‘Ο δείχτης κι ό άντίχειρας, έμνησκαν λέφτεροι για νὰ πιάνουν καλύτερα τὰ στάχυα. Ανοίγοντας τὸ χέρι καὶ χουφτιάζοντας τὴν καλαμιά, θέριζαν μεγαλύτερα χερόβολα. Ἐτριβαν τὸ στάρι, μὲ τὰ βόδια, πούσερναν σβάρνες φορτωμένες πέτρες...

...«Ολοι τους, ήτανε ξυπόλυτοι κι ἔξαθλιαμένοι. Πληρώνονταν ἐλάχιστα καὶ δούλευαν σκυλίσια. Γι' αὐτὸς ἔβρισκαν πάντοτε δουλειά... Μιὰ κι οἱ Τούρκοι ήτανε τεμπέληδες...»

Τὰ ξεκινήματα, κάποιου «κοινωνικοοικονομικοῦ» μετασχηματισμοῦ, στοὺς καιροὺς τῶν μεγάλων «Παζαριῶν», τοῦ Φυτόκου, τῆς Δεπαλίτσας καὶ τῆς Κόνιτσας, εἶχαν σαρωθεῖ γιὰ πάντα, σὲ χρόνια ἀμνημόνευτα.

Κι' οἱ χριστιανοὶ ἄρχοντες τοῦ τόπου, πούταν κάποτε μιὰ ἐγγύηση, μὲ τὸν «ἔξισλαμισμὸς τῆς εὔκαιρίας» στὶς ἀρχὲς τοῦ 17ου αἰώνα, τούρκεψαν κι αὐτοί. Κι ἔγιναν Ἀρβανίτες...

“Ἐτσι, ὅταν φούντωσε ἡ μαστορική, «πούχε ψωμὶ τότινις... Στὴν Κόνιτσα, στὰ Ζαγόρια, στὰ Γιάννινα... στὸ Ιελληνικό...» ὅπως λέει ὁ Μαστρο—Χρῆστος, ήταν σὰ νὰ ξαναγεννήθηκεν ὁ τόπος...

«Μόνον ἀπ' ὅταν βγῆκε ἡ μόδα τῆς Βλαχιάς σκόρπισε τὸ χωριό».

**

‘Η πολυχρόνια ξενητειά - τὸ κουριμπέτι, ὅπως τοῦλεγαν τότε - κανόνας γιὰ τοὺς ἄντρες, ἄλλων περιοχῶν τῆς ἐνδοχώρας, ἥρθε στὴν ἀρχὴ σὰ πρόκληση δισταχτική, ποὺ δὲν ἔπειθε, στὴ ρεγουλαρισμένη πιὰ ζωὴ τῶν ὄρεινῶν τῆς Κόνιτσας. Ομως τράβηξε μακριά, παίρνοντας δυναστικὲς διαστάσεις, ὅταν τὰ τέλη τοῦ δέκατου ἔννατου αἰώνα, ἡ μαστορικὴ πέρασε σὲ κάμψη.

‘Απὸ τὴ μιὰ μεριά, γιατὶ τὰ Βαλκάνια, πήραν οἰκονομικὰ τὴν κάτω βόλτα. Κι' ἔσβησε ἄδοξα ἡ βιοτεχνικὴ τους ἄνοιξη. Κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη, γιατὶ τὰ μικρά—μικρὰ κράτη, ποὺ βγῆκαν στὴ μέση, χώρισαν τὸν τόπο. Ἐβαλαν σύνορα. Κι' ἔκαναν δύσκολα τὰ περάσματα τῶν μαστόρων...

“Ἐτσι, ἥρθεν ὁ καιρός, ποὺ κάθε σπίτι, στὰ χωριὰ τῆς Κόνιτσας, εἶχεν κι' ἀπόνα ξενητε-

μένο στὸ κουριμπέτι... Τ' ὅλοκληρωτικὸ ξεσπίτωμα δὲν συνηθίζονταν...

Κι' ὡς οἱ ἀποστάσεις, τότε ἥσαν ἀτέλειωτες, ἡ ζωὴ γιὰ τοὺς ὄρεινοὺς μετανάστες ἀποκτηνωτική,

ἀπροετοίμαστοι, οἱ παλιοὶ ποιμένες καὶ μαστόροι, στὴν ιεραρχημένη πιά, μὲ κάποιες εἰδικότητες, κοινωνία τῶν πόλεων, προσπαθοῦσαν να σκαρφαλώσουν στὴ βάση τῆς κλιμάκωσης. “Ἐνα χῶρο κενό, ἀντιανθρώπινο, ποὺ τὸν ἄφηναν οἱ ἄλλοι ἀπὸ ἀπέχθεια.

κι ἔμοιαζε σίγουρο πὼς θὰ χαθοῦν γιὰ πάντα, οἱ «όμογενεῖς» σ' αὐτὸς τὸ ἀβυσσαλέο χάος. Γίνονταν ὅνειρο ὁ γυρισμός.

**

(Μεγάλα τώρα σύννεφα σκεπάζουν τὸν ἥλιο. Καὶ δὲν μπορῶ νὰ δῶ τὸ Γαναδιὸ μακριά καὶ θλίβομαι).

Σέ παίζει ἡ φαντασία σου, σὰ τύχει νὰ στοχάζεσαι ἀπὸ μακριά... Τὸ παραμικρό, γρήγορα γίνεται μῦθος. Κι ἀκουμπώντας πάνω σὲ φωταψίες «γιομάτες ἀναβολὲς καὶ μεταμέλειες» ξεγελᾶς καὶ ξεγελιέσαι...

‘Αλοίμονό σου ὅμως, ἀν δὲν σταθῆς πάνω σ' αὐτὸς τὸ γκρίζο σύννεφο τῆς βροχῆς... ποὺ συντηρεῖ τὴν ἐλπίδα...

Πνίγεσαι μέσ' τὰ ἔγκατα. “Οταν ποδοπατιέσαι μύχτα - μέρα, ἔμβρυο στὸ κατευόδιο τῆς ζωῆς.

Πνίγεσαι:

«ὅταν οἱ μνῆμες ἐκπυρσοκροτοῦν καὶ βγαίνουν ἀπὸ τὰ μικρὰ παράθυρά τους ύάκινθοι, κύκλοι μυοσωτίδες μὲ μικροὺς ιβίσκους...»

Βασανίζεσαι χρόνια ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα τῆς ἀναπλήρωσης στὶς ἀνηφορίες τοῦ οἴκου...

“Ἐτσι, ποὺ στὸ τέλος καταντᾶν οἱ φλύαρες ματαιότητες τῶν ἀσήμαντων δώρων, τῶν παράφορων ἔξωτισμῶν καὶ τῶν παραγεμισμάτων, ἡ μόνη μακρινή σου ἀφοσίωση...

**

Κι' ἡ τελευταία καμπύλη στὸ γυρισμὸ τοῦ ξενητεμένου... ‘Ο Νταβέλης. ‘Ο Κελεπούρης. ‘Ο Κρομύδας. ‘Ο Περικλῆς. ‘Ηταν κλέφτες τῶν βουνῶν τῆς πατρίδας... Κι ἔστηναν στὰ

ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ

ΤΟῦ κ. Α. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Καὶ τέλος τὸ τέταρτο, εἶναι ἔνα διαχωριστικὸ ἔγγραφο ποὺ μᾶς δίνει ἀρκετὲς πληροφορίες γιὰ τὴν οἰκογένεια τῶν Παπαναστασίων - Γκιοκάδων, καθὼς καὶ μιὰ μικρὴ εἰκόνα τῶν ηθῶν καὶ τῆς λαϊκῆς ζωῆς τῆς Βούρμπιανης κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη.

«διὰ τοῦ παρόντος δηλοποιῶ ἐγὼ ὁ ὑποφαινόμενος ὑποκάτωθεν Ἰωάννης Χαρίση Παπαγιότη ὅτι ἐπειδὴ καὶ τὸ πατρικόν μας σπῆτι ἥτον ἀμοίραστον σήμερον ἐπήραμεν τοὺς κάτωθεν καὶ μᾶς ἐμοίρασαν κατὰ τὰ ἀκόλουθα σύνορα. Τὰ δύο ἐπάνω χωρίσματα τὰ ἐπήρα ἐγώ, λέγω ὅγνίσταν καὶ ὄνταν τὰ δποῖα εἶναι ἀπὸ τὸ

μέρον τὸν τζογέον, τὰ δὲ δύο κάτο χωρίσματα τὸν ὄνταν καὶ τὸ χαγιάτη τὰ ἐπῆρε ὁ παπαναστάσης καὶ ἀπὸ τὸν ὄβορὸν ὅσον τόπον ἐληπε διὰ νὰ γίνουν σωστὰ τὰ δύο χωρίσματά του, καθὼς ἦναι καὶ τὰ ἴδια μου. Ἀπὸ τὸ δπίσω μέρος ἀπὸ τὸν τοῦχον τοῦ χαγιατιοῦ καὶ ἔξω πηθαμᾶς ἐπὶ τὰ τὸ ἴδιον καὶ ἀπὸ τὸ κάτο μέρος καθὼς ἐσημείωσαν τὰ σύνορα οἱ μοιραστᾶδες μας τὸ δὲ μεσοτοῖχι ὅποῦ μᾶς χωρίζει καὶ τοὺς δύο τὸ ἐχωμεν κοινὸν καὶ ὅτι ἔξοδα τρέξουν ὅποῦ νὰ τὸ φιάσωμεν καὶ τὰ μαστορικά, ἢ τὰ δέματα ἢ τὰ περόνια εἴτε χαράτσι (ἀμοιβή) μαστόρων ἔχομεν νὰ τὰ πληρώνομεν οἱ δύο. Διὰ δὲ

γιώ») καὶ ν' ἀφουγκράζεται. Νὰ λέη καὶ ν' ἀφουγκράζεται, σ' ὅλων τῶν λογιῶν τὶς γλώσσες, ποὺ μιλιοῦνταν τότε στὰ Βαλκάνια, προσπαθώντας νὰ ζεστάνῃ τὴν ἀνθρώπινη καρδιά, τοῦ ἔξουθενωμένου ικαραβανιοῦ. Μέσ' τὴν ἀπόγνωση τοῦ δρόμου. Στ' ἀγκωμαχητὰ τῆς διαδικασίας τοῦ νυχτερινοῦ καταυλισμοῦ.

Ἡ ὥρα ποὺ τὰ κοπέλλια κριθάρωναν ξανὰ τὰ ζῶα. Οἱ γυναῖκες ἔστρωναν τὰ μάλλινα μεσάλλια... Κι ἐτοιμάζονταν τὸ φαγοπότι.

Στὶς κρύες καὶ καταλυτικὲς ἀγρύπνιες τῶν χανιῶν. Στ' ἄδεια κι ἀφιλόξενα, (καμμιὰ φορά, ἐχθρικά), Μεσοχώρια... Ἐτσι, ποὺ πολλὲς φορὲς νὰ καταφέρνῃ, ιμέσ' ἀπὸ τὶς σκοτίες τῆς ὁδυρόμενης ψυχῆς τοῦ ταξιδιώτη, νὰ ζωντανεύῃ τὸ ρίγος τῆς ζωῆς, καὶ νὰ τὸ μετατρέπῃ σ' ὄλονύχτια βακχεία... Γύρω ἀπ' τὴ φωτιά.

Τότε ἦταν ποὺ κι αὐτὸς ξέφευγε. «Ολοκαὶ δὲν ἔλειπαν κάτι τυχερά, στὸ δρόμο... Ὁ καλὸς ὁ Κιρατζῆς, παρηγορούσε ποὺ καὶ πού, καὶ καμμιὰ ψυχὴ παραδερμένη. Κάτι μὲ κανένα πεισκέσι, κάτι μὲ κανένα καλὸ μαντάτο... ἔβρισκε τὸν τρόπο νὰ μὴ μνήσκη μοναχός. Ὅταν βέβαια... τούλειπε τὸ μόνιμο γιατάκι...

Γιατὶ κι αὐτό, δὲν ἦταν σπάνιο κείνο τὸν καιρό, στὰ ξένα. Ἡταν μάλιστα κάτι θηοία κιρατζῆδες «γενναῖοι τῆς ἡδονῆς», ποὺ σὲ κάθε σταθμὸ εἶχαν κι ἀπόνα τέτοιο.

Φαίνεται, πὼς κείνα τὰ χρόνια στὴν ἐνδοχώρα, τ' ἀγώγια ἦταν πανάκριβα. Ἀφοῦ στ' Ἀνάπλι, ἔλεγαν, πὼς

«ἦταν πιὸ φτηνὸ νὰ ῥθῇ στάρι μὲ πλοῖο ἀπ' τὴν Ὁντέσα, παρὰ μ' ἀγώγι ἀπ' τὴν Τροπολιτσά».

Στὴν πραγματικότητα ὅμως, ἦταν πολλὰ τὰ ἔξοδα, οἱ χασοῦρες κι οἱ εὔθυνες τοῦ Κιρατζῆ, καὶ καζαντούσεν μόνο κείνος, ποὺ δὲν ἀρκοῦνταν στὴ δουλειά του, ἀλλ' ἐπιανετὶς εύκαιρίες ἀπ' τὰ μαλλιά, κάνοντας καὶ τὸν πραματευτή... Ἀγόραζε ἄλογα στὴ Σερβία καὶ τὰ μισχοπούλαγε στὴ Ρούμελη. Ἐπαιρνε στάρι στὴ Θεσσαλία καὶ τὸ πραγματεύονταν στὴν Ἡπειρο. Μετάξι στὴν Καλαμάτα καὶ τ' ἀνέβαζε στὴ Βιέννη. Τομάρια ἀπ' τὰ βουνά, ποὺ τάπαιρναν πῶς καὶ πῶς στὶς πολιτεῖες.

Κι ἔνα σωρὸ χρειαζούμενα τοῦ σπιτιοῦ, τῆς στάνης ἢ ἄλλα φτηνὰ μπιχλιμπίδια, τἄβρισκε στὰ παζάρια καὶ τ' ἀνέβαζε στὰ βουνά...

‘Ο Παρακλητικὸς Κανόνας

Τοῦ κ. Β. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

«Οὐ σιωπήσω τοῦ βοῶν τρανώτατα τὰ μεγαλεῖα τὰ σά...»

...Γι' αὐτὸν τὸ σκοπό, γιὰ νὰ μὴ πάψω ποτὲ νὰ διαλαλῶ τὰ μεγαλεῖα τῆς Παρθένου, ἔπαιρνα καὶ πάλι, μὲς τ' αὐγουστιάτικο ἀπομεσήμερο, τ' ὅμορφο ἄνηφόρι τῆς Ἀγιὰ - Βαρβάρας, ὃπου ἀπὸ παληὰ συνήθεια ψέλνονταν τέτοιο καιρὸ δ παρα-

τὰ λιθάρια δποῦ νὰ λήψουν διὰ τὸ μεσοτῆχι καὶ τὸ καινούριον καὶ τὸ παλαιὸν νὰ τὰ βάλῃ δ παπᾶς καὶ νὰ τοῦ δώσω ἐγὼ τοῦ παπαναστάση γρόσια σαράντα καὶ ὅποιος ἀπὸ τοὺς δύο δὲν ἥθελεν ἀποκριθῆ εἰς τὰ ἔξοδα τοῦ μεσοτηχιοῦ νὰ χρεωστῇ τοῦ ἄλλου γρόσια διακόσια καὶ ἄλλα πεντακόσια τοῦ Βαλῆ. Καὶ ἀμα κάνει χρεῖα ὃπου νὰ φιάσῃ τὸ σπῆτι ἀπὸ τὸ κάτο μέρος ὃσον τόπον νὰ μοῦ πάρη δ παπαναστάσης νὰ μοῦ τὸν ἀπολίση ἐδῶ ὡς καὶ ἀπὸ τὸν ἐδικόν του. Ἔξω δμως ἀπὸ τὴν δστρέχαν δ δὲ δβορὸς μένη κοινὸς τὰ δὲ σταλάγματα νὰ πίπτουν εἰς τὸν δβορὸν καὶ ὅθεν ἦναι σταλάγματα γύρα γύρα στὸ σπῆτι νὰ ἦναι ἀνεμπόδιστα, καὶ νὰ τὰ δρίζῃ δ καθής. Τὰ δὲ ἄλλα ἔξωτερικά μας μούλκια τὰ ἥχαμαν μοιρασμένα καὶ δὲν ἔχομεν λιακὰ ἥ νταβά (προστριβές) ἔνας τοῦ ἄλλου. Διὰ δὲ τὸ σπῆτι δποῦ εἰς τὰς ἀρχὰς λέγω ἦταν ἀμοίραστον, ἦτον μοιρασμένον, δμως ἥμασθαν τρία ἀδέλφια καὶ δ ἔνας ἔχαθη ἀπέθανεν ἀκληρος καὶ σήμερον τὸ ἔχωρίσαμεν ἦτοι ἐστρέξαμεν καὶ τὰ δύο μέρη καὶ ἔγιναν δύο παρόμοια καὶ βαστᾶ δ καθής ἀπὸ ἐν διὰ ἀσφαλιάν του καὶ ἔστω...

1840 Μαρτίου 20 Βούρμπιανη.

γηάνης χαρηση μην ηξεβροντας γραμματα παρακαλεσα τον γηοργη σοτηρη κε μογραψε κε βανο το δακτηλον μου κε βεβεονο τα ανοθεν κε βανο το δακτηλον μου (δακτυλικὰ ἀποτυπώματα).

κλητικὸς Κανόνας, σ' ὅλο τὸ δεκαπεντάημερο τῆς Παναγιᾶς. Ὁμορφο καὶ ἔκούραστο, θαρρεῖς, ἐτοῦτο τ' ἄνηφόρι, ὅχι τόσο ἀπ' τὴ φυσικὴ μεγαλοπρέπεια ποὺ εἶναι ἔχειλισμένη ὀλόγυρα, ὅσο ἀπ' τὸν ἴερὸ σκοπό, ποὺ ὠδηγοῦσε τὰ βήματά μου ἐδῶ ἐπάνω, στὸ γραφικὸ παρεκκλῆσι τῆς Ἀγιὰ - Βαρβάρας, πού, ἔτσι καθὼς εἶναι χτισμένο στὴ κώχη ἀκριβῶς τῆς μεσαίας

γηοργης σοτηρης μαρτυρας
Παπαγεόργιος Παπαχρήση μὲ λόγον τους
δημο τσοκαρις βεκηλις κε μεσητης παρον
ἔγραψα καὶ μαρτυρῶ
μαρτιρο

Χαρηση γηνακος μαρτηρας
κοτα πατσες βεκιλης κε μεσίτης μαρτηρας
παπα Δημήτριος παπασωτῆρι μαρτυρῶ
Χρηστο γηοτης (ἥ γκόκας).

Φτάσαμε ἥδη στὸ τέρμα τοῦ παρόντος κεφαλαίου τῆς — ὅχι βεβαίως πλήρους — ἵστορίας τοῦ μεγάλου καὶ φημισμένου μας χωριοῦ. Γιὰ νὰ συνεχίσωμε τὸ ἐπό-
έχομε συγκεντρωμένο θὰ χρειαστῇ νὰ ἐμενο 1840 - 1875, παρ' ὅλο τὸ ὑλικὸ ποὺ ζευνήσωμε τυχὸν ὑπάρχοντα ἀρχεῖα συγχωριανῶν μας καὶ νὰ ἀναδιφήσωμε ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς. Γιὰ τὰ ὀθωμανικὰ ἀρχεῖα τῆς Ἀγκύρας οὔτε λόγος νὰ γίνεται· μᾶς εἶναι ἐντελῶς ἀπρόσιτα...

Ἄσ ἐλπίσωμε πῶς ἥ ἀνωτέρα δύναμις καὶ ἥ μεγάλη ἀγάπη καὶ δ ζῆλος πρὸς τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα μὲ τὴν δποία μᾶς συνδέοντα ἀναπόσπαστα οἱ πιὸ γλυκὲς καὶ ώραιες ἀναμνήσεις τῆς ἀμέριμνης παιδικῆς ἥλικίας καὶ τῆς πρώτης νεότητας, καθὼς καὶ οἱ σεπτὲς σκιές τῶν ἀγαπημένων μας νεκρῶν γονέων καὶ συγγενῶν, θὰ μᾶς ἀξιώσουν νὰ τὸ κατορθώσωμε.

Κόνιτσα 1 Μαρτίου 1966
ἀντεγράφη (ἐτελείωσε ἥ ἀντιγραφή)
τὴν 6ην Αὐγούστου 1966 ὡρα 12.5' μ.μ.

ραχοπλαγιᾶς τῆς Τύμφης, μοιάζει σὰν πολυκάντηλο πάνω ἀπ' τὸ προσκεφάλι τῆς πολιτειούλας, κρεμασμένο μὲ μιὰ ἄόρατη ἀλυσίδα ψηλὰ ἀπὸ τ' ἀλαργινὰ οὐρανόθολα!....

Θὰ ἔψελλα κι ἀπόψε τὸν παρακλητικὸν κανόνα· καὶ θάμουν μονάχος στὸ ψαλτήρι — πρωτοψάλτης καὶ λαμπαδάριος μαζὶ — γιατὶ οἱ ψάλτες δὲ θὰ μποροῦσαν νάρθουν ἵσα μεδῶ ἐπάνω, ἀφήνοντας τὶς δουλειές τους καματερὴ μέρα. Μόνος μου λοιπὸν θὰ ἔψελλα ὅλον τὸν παρακλητικὸν κανόνα κι αὐτὸ μὲ πλημμύριζε ἀγαλλίαση! Τὸ πολὺ - πολὺ νὰ μοιράζομουν δύο - τρία τροπάρια μὲ καμμιὰ εὔσεβη γυναικούλα ἀπὸ ἔκεινες ποὺ εἶναι, δυστυχῶς, περισσότερο δεισιδαίμονες καὶ λιγώτερο συνειδητὲς χριστιανές! Τὸ μικρὸν ξωκκλῆσι εἶχε κι ὅλας γεμίσει ὅταν ἔφθασα ἐγώ, ἐνῶ ἀκόμα ἔνα ρασοπαίδι ἔξακολουθοῦσε νὰ χτυπάῃ τὸ σήμαντρό του μὲ ἔκεινη τὴν γνώριμη παιδικὴ εὐχαρίστηση! Τὸ ἐκκλησίασμα ἀποτελεῖτο κυρίως ἀπὸ γυναικες καὶ κοπέλλες, κάθε ἡλικίας, ἐνῶ σὲ μιὰ ἀκρη μισοφωτισμένη διέκρινες στὰ στασίδια τους πέντε - ἔξη γέροντες, ζωντανὰ ἀπομεινάρια τῶν παληῶν νοσταλγικῶν καιρῶν!

Αναψα τὸ καθιερωμένο ἀπ' τὴν λατρευτικὴν παράδοση κεράκι, φίλησα τὸ εἰκόνισμα τῆς Θεομήτορος καὶ τράβηξα πρὸς τὸ ψαλτήρι. Δὲν ἦταν ὅμως ἀδειοκαθὼς τὸ ἥθελα καὶ τὸ φανταζόμουν. Μιὰ μεσόκοπη γυναικά διάβαζε τούτη τὴν στιγμὴ στ' ἀναλόγι, μὲ σταθερὴ καὶ ξάστερη φωνὴ τὸν ωμὸν ψαλμό: «Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου...». Πῆρα θέση δύπλα τῆς περιμένοντας ἀργότερα νὰ πάρω σειρὰ καὶ στὸ ψάλσιμο. Οἱ γυναικες καμμιὰ τριανταριὰ ψυχὲς ἦταν ὅλες σκυφτοκέφαλες καὶ σταυρωχεριασμένες! Απλὲς κι ἀπέριττες χωρικὲς ποὺ ἔτρεχε ἀπὸ πάνω τους ἡ κατανυκτικὴ εὐλάβεια! Ντυμένες ὅλες τους ἀπλὰ καὶ σεμνά, μ' ἔνα μαῦρο τσίτι οἱ περισσότερες, μ' ὅμορφα λουλουδᾶτα κοντομάνικα φορέματα οἱ κοπέλλες, καὶ χτενισμένες τὸ ἕδιο ἀπλὰ καὶ πρεπούμενα, στεκόταν ὅλες τους μὲ σκυμένο κεφάλι μπροστὰ στὶς ἀγιες μορφὲς τῶν εἰκόνων, αἰσθανόμενες ὅλες τους τὴν

ἄβυσσο τῶν ἀμαρτημάτων τους, ποὺ βάθαινε πλιότερο, ὅσο σκέφτονταν πώς ἀπέναντί τους εἶχαν Ἐκείνη τὴν γυναίκα ποὺ στάθηκε Ἀειπάρθενος ἀλλὰ καὶ Μητροπάρθενος μαζί. Πανωκονιτσιώτισσες καὶ Κατωκονιτσιώτισσες ἀνακατωμένες· ἄλλες γονατιστές, ἄλλες, οἱ μεγαλύτερες καθισμένες στὰ στασίδια, κι ἄλλες ὅρθιες, τὰ κοριτσόπουλα πρὸ παντός, ἀσάλευτες ἀντάμωναν τὶς θερμὲς προσευχές τους σ' Ἐκείνη! Ξεχώριζαν ἀνάμεσά τους οἱ κοπέλλες· ὅμορφες νὰ τὶς πιῆς ὅλες τους στὸ ποτήρι, ἀγνὲς σὰν τ' ἀνθισμένα κρινολούλουδα, ἀπλές, τὸ ἕδιο σὰν τὰ ἀνθη τοῦ ἄγρου, ζηλώτριες τῆς παρθενικῆς ώραιότητας Τῆς Παναγίας! Αγνὰ κορίτσια μ' ὅλη τὴν φυσικὴ ἀπλότητα κι ὅμορφιὰ ἀπάνω τους! Μπορεῖ βέβαια νὰ ἦταν τὸ περιβάλλον τούτη τὴν στιγμὴ ποὺ τὶς παρουσίαζε ἔτσι. Ιερός, βλέπετε, ὁ χῶρος! Μπορεῖ νὰ μὴν ἦταν καθὼς φαινόταν τόσο ἀπλὲς καὶ εὐλαβεῖς. Μπορεῖ ἀκόμα κι αὐτές, ὅξω στὸν κόσμο, κάτω στὴ πολιτεία νὰ ἔκαναν κάτι ποὺ τὸ θυμοῦνται τώρα καὶ πᾶνε νὰ συντριβοῦν ἀπ' τὸν ψυχικὸ πόνο. Μπορεῖ!.. δὲν ξέρω... «ὅ Θεὸς οἶδε»! «Ο, τι ὅμως καὶ ἀν τὶς βάραινε, δὲν ἔπαυαν νὰ εἶναι τὰ ἀπλὰ κορίτσια τῆς Φύσης, τὰ κορίτσια τῆς ἐλληνικῆς ὑπαίθρου, οἱ κοπέλλες ποὺ κι ἀν κάποτε ξεπόρτισαν, τόκαναν κι αὐτὸ μ' ἔνα τρόπο ποὺ νὰ μὴ τοὺς βρίσκω καμμιὰ ἐνοχή! Εδῶ μέσα στὴ Φύση κι ἡ πιὸ μεγάλη πονηριὰ διατηρεῖ κάτι ἀπὸ τὴν «προπτωτική» προπατορικὴ ἀναμαρτότητα! Η Φύση ἔχει τὴν δύναμη νὰ τὰ ἔξαγγιζῃ ὅλα! Ακόμα κι ὁ ἔρωτας μέσα σ' αὐτὴν καὶ καθοδηγημένος ἀπ' αὐτὴν παύει νὰ εἶναι ἐνοχος, ἀντίθετα μάλιστα κοντὰ στὴ φύση:

«.....μιὰ θεμιτὴ εἶναι παρανομία ὁ ἔρωτας! Μιὰ ἐπιτρεπτὴ καὶ θεία (ἀμαρτία!).

Θὰ φιλοσοφοῦσα κι ἄλλο πάνω σ' αὐτὰ τὰ δέξιμορα φαινόμενα — θεμιτὴ παρανομία, θεία ἀμαρτία — ἀν δὲν γλιστροῦσε ὁ ἀγκώνας μου στὴν ἀκρη τοῦ στασιδιοῦ ὃπου ἦταν ἀκουμπισμένος μ' ὅλο τὸ βάρος τῆς κεφαλῆς μου, καθὼς εἶχα τὴν παλάμη μου ἀντίστηλο στὸ μάγουλό μου. Στὸ ἀναμεταξὺ ἡ εὔσεβης ἀναγνώστρια

εἶχε τελειώσει τὸν ωμόν ψαλμὸν καὶ ἔστριψε τ' ἀναλόγι πρὸς τὸ μέρος μου ἐνῶ ἡ ἴδια ἀποτραβιῶταν κοντὰ στὶς ἄλλες γυναικες ἀπέναντι.

‘Απὸ ψαλτικὴ δὲν κάτεχα καὶ πολὺ. ‘Ο, τι κατάφερα τόκανα ἀπὸ προσωπική μου εὐχαρίστηση, στηριζόμενος στὸ γερὸ αὐτὶ μου ποὺ συλλάμβανε εὔκολα τοὺς ἥχους καὶ τοὺς σκοπούς. Πήγαινα πάνω στὰ πατήματα τῶν ἄλλων καὶ τὰ κατάφερα τόσο σπουδαῖα, ὥστε ἀκούγοντάς με θὰ μὲ ἐπαιρνεῖς γιά... ἐπαγγελματία ψάλτη! Κι ὅμως δὲν ἥμουν παρὰ ἔνας ἐρασιτέχνης, ἔνας παθιασμένος λάτρης τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ἔνας φτωχός, θεόφτωχός ποὺ ἀναζητοῦσε τὸν πλοῦτο στὴν ἀκατάληπτη ἐκκλησιαστικὴ ὑμνολογία! Ξερόβηξα λοιπὸν δυό, τρεῖς φορές, ἔφερα τ' ἀναλόγι ἀκριβῶς ἐμπρός του καὶ μέ... γλυκειὰ φωνὴ ἀρχισα νὰ ψάλλω τὰ γλυκόηχα τροπάρια τοῦ μεγάλου παρακλητικοῦ Κανόνα:

«Τὴν Θεοτόκον ἐκτενῶς νῦν προσδράμωμεν ἀμαρτωλοὶ καὶ ταπεινοὶ καὶ προσπέσωμεν...»

«Οὐ σιωπήσωμεν ποτὲ Θεοτόκε τὰ μεγαλεῖα σου λαλεῖν οἱ ἀνάξιοι...»

‘Απέναντί μου στὸ χῶρο τῶν εὐσεβῶν γυναικῶν ἀρχισε μὲ τὸ ψάλσιμό μου ἔνας ρυθμικὸς χορός... χεριῶν στὸν ἀέρα καθὼς ἄλλα κατέβαιναν κι ἄλλα ἀνέβαιναν, ἄλλα πήγαιναν δεξιὰ καὶ ἄλλα ἀριστερόστηθα κινούμενα δλα στὸ σημεῖο τοῦ πνεύματός μου φτερουγίσματα ψηλὰ στὰ αἰθέρια αὐρανόθιλα, ἐκεῖ κάπου στὸ θρόνο τῆς Πλατυτέρας! Ἔννοιωθα τούτη τὴ στιγμὴ μεταρσιωμένος. Τὰ πόδια μου δὲν πατοῦσαν στὴ γῆ, ὑποποδῖον μου τὰ σύννεφα!.. Ἡ δύναμη τῆς συλλογικῆς παρακλήσεως μ’ εἶχε συνεπάρει καὶ ἀνεβάσει πολὺ ψηλά! Ὅταν μάλιστα ἀρχισα νὰ ψέλλω τὸ «πολυπαρακλητικόν»:

«διάσωσον ἀπὸ κινδύνων τοὺς δούλους σου Θεοτόκε...»

ἀκολουθούμενος ἀπ’ δλο τὸ ἐκκλησίασμα ἡ καρδιά μου ἀρχισε νὰ πετάῃ ψηλὰ καὶ νὰ αἰωροῦμαι δλάκερος ἀνάμεσα γῆς καὶ οὐρανοῦ, πιὸ κοντὰ στὸν οὐρανὸ παρὰ στὴ γῆ! Ἡ συμφωνικώτερη καὶ γλυκύτερη

χορωδία ποὺ ἄκουσα ποτέ μου! Ὅσο δὲ προχωροῦσε ἡ διμόθυμη παράκληση τόσο μεγάλωνε ἡ ψυχικὴ γαλήνη κι ἀνακούφηση. Ἐκεῖνα τὰ γρηγορόσκοπα καὶ τόσο γλυκόηχα μεγαλυνάρια:

«τὴν ὑψηλοτέραν τῶν οὐρανῶν καὶ καθαροτέραν λαμπηδόνων ἥλιακῶν...»

«ἀπὸ τῶν πολλῶν μου ἀμαρτιῶν ἀσθενεῖ τὸ σῶμα, ἀσθενεῖ μου καὶ ἡ ψυχή..» ἡ ἀκόμη τὸ ἐπίσης μεγαλυνάριον:

«ἄλαλα τὰ χείλη τῶν ἀσεβῶν τῶν μὴ προσκυνούντων (οἱ κερατάδες καθὼς μὲ τόση ἀγαθὴ δργὴ (!) συμπλήρωνε ὁ παπαδιαμάντιος ἐκεῖνος ψάλτης) τὴν εἰκόνα σου τὴν σεπτήν...»

μεγάλωνα τὴν ψυχικὴ ἔξαρση κι ἔκαναν μέσα μου, βαθειὰ στὸν «ἔσω κόσμο» νὰ γεννιῶνται χίλιες καλὲς ἐλπίδες καὶ σκέψεις μαζί!

Τὸ τελευταῖο αὐτὸ μεγαλυνάριο τόχα ἀκούσει στὴν Ἀθήνα στὸν Ιερὸ Ναὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἐντελῶς παρηλλαγμένο σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς πραότητας καὶ ἀνεξικακίας:

«εὔλαλα τὰ χείλη τῶν εὐσεβῶν τῶν προσκυνούντων τὴν εἰκόνα σου τὴν σεπτήν...»

Στὸ τόπο μου ὅμως ψέλλονταν ἀνέκαθεν στὸ πρωτότυπό του καὶ νομίζω πὼς δὲν παύουν νᾶναι χριστιανοὶ οἱ ἀπλοὶ αὐτοὶ ἀνθρωποι ποὺ μαζὶ μ’ ἐκεῖνον τὸν δίκαια ἀγανακτησμένο ψάλτη τοῦ παπαδιαμάντη ἔξακολουθοῦν νὰ ἐπιμένουν στὴν κατάρα: «ἄλαλα τὰ χείλη τῶν ἀσεβῶν!..»

Μὰ ἀν τὰ πολλὰ τοῦ παρακλητικοῦ κανόνα τροπάρια καὶ μεγαλυνάρια τῆς σειρᾶς ποὺ μνημόνεψα παρὰ πάνω εἶχαν μεταβάλη τὸ γραφικὸ παρεκκλῆσι τῆς Ἀγιά - Βαρβάρας σὲ ἀληθινὸ κομμάτι τ’ οὐρανοῦ, τὸ παρακάτω ἀναφερόμενο, τελευταῖο τοῦ Κανόνα τροπάριο ἔκανε ὥστε αὐτὸ τὸ πρῶτο θαῦμα νὰ τ’ ἀκολουθήσῃ καὶ δεύτερο μεγαλύτερό του, ἡ προσέγγιση τῆς Πάναγνης Κόρης μ’ δλους ἐμᾶς τούς... «βεβορβορωμένους Κονιτσιῶτες!».

«Χρυσοπλοκώτατε πύργε καὶ δωδεκάτειχη πόλις, ἥλιοστάλακτε θρόνε, καθέδρα τοῦ βασιλέως, ἀκατανόητον θαῦμα πῶς γαλουχεῖς τὸν Δεσπότην;»

«Ἀκατανόητον θαῦμα! Ναί! Τὸ μόνο

ΤΕΛ ΣΕ ΔΗΜΟΥ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

— Τὴν 2.5.72 ἔορτάσθη στὸν Πωγωνίσκο τὸ ἔτήσιο πανηγύρι τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου ὃ του συνέρρευσαν περὶ τοὺς διακοσίους πανηγυριστὰ μετὰ τῶν ὅποίων καὶ ὁ παλαιόμαχος διδάσκαλος καὶ λόγιος κ. Σταύρος Γκατσόπουλος μετὰ τῆς οἰκογενείας του ἀφιχθέντες ἐξ Ἀθηνῶν.

— Ἡ κακοκαιρία συνεχίζεται, καὶ τὸ χιόνι ἔκανε τὴν ἐμφάνισί του ἕως τὰ Ἀημηνάδια καὶ τὸ Ἀγκάθι τὴν 4.5.72.

— Ἐδημοπρατήθησαν τὰ ἔργα τῶν ὁδῶν Κονίτσης — Διστράτου, Βίγλας — Ἐπταχωρίου, καὶ Κονίτσης — Καλόβρυσης πρὸς γέφυραν Μέρτζανης.

— Συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι ἐπὶ τῶν ὁδῶν Κονίτσης — Μπουραζανίου, καθὼς καὶ πρὸς Ἀμάραντον καὶ Πυρσόγιανην — Βούρμπιανην ὃ που κατασκευάζονται καὶ τεχνικὰ ἔργα κλπ.

— Κατόπιν ἀρχικιρεσιῶν ἔξελέγησαν. Πρόεδρος τοῦ Κυνηγετικοῦ Συλλόγου Κονίτσης ὁ κ. Ἀχιλ. Τσούβαλης, Ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Δημ. Βαγενᾶς, Γεν. Γραμματεὺς ὁ κ. Βασ. Σταυρίδης, Ταμίας ὁ κ. Θ. Παπαμιχαήλ, καὶ Σύμβουλοι οἱ κ.κ. Φώτ. Γουσγούνης, Εύάγ. Μπούνας, καὶ Χρ. Μηλιώνης. Ἐκλέκτορες δὲ διὰ τὴν Κυνηγ. Συνομοσπονδίαν ἀνεδείχθησαν οἱ κ.κ. Μιχ. Σιώρος, Στέφ. Φλίνδρης, καὶ Ε. Μπούνας.

— Κατὰ τὸν διεξαχθέντα τὴν 11.5.72 ἀντικαρκινικὸν ἔρανον εἰς τὴν πόλιν μας συνεκεντρώθη τὸ ποσὸν τῶν 11.618 δραχμῶν.

— Διὰ τοῦ εὐεργετικοῦ Νόμου τῆς Κυβερνήσεως περὶ διαγραφῆς παλαιῶν Κοινωτικῶν

Χρεῶν μέχρι τῆς 31.12.69 διεγράφησαν καὶ τὰ χρέη πολλῶν Κοινοτήτων τῆς Ἐπαρχίας μας, ὡς καὶ 45.053 δραχμαὶ τοῦ Δήμου Κονίτσης.

— Ο Πρόεδρος Φούρκας κ. Ἀπ. Χαβᾶς ἐπισκεφθεῖς τὸν κ. Νομάρχην ἐζήτησε προωθητῆρα διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς κοινοτικῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ Κοινοτικοῦ Καταστήματος.

— Τὴν 14.5.72 ἡ Ὁρειβατικὴ Ὀμὰς Κονίτσης ἐξέδραμε εἰς τὸ μοναστῆρι καὶ περιοχὴν Στομίου.

— Ὁμοίως τὴν 14.5.72 ἔορτὴν τῆς Μητέρας, ἔλαβον χώραν ἔορταστικὰ ἐκδηλώσεις εἰς τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα τῆς Κονίτσης.

— Ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας Ἐγγείων Βελτιώσεων ἡ προμελέτη τοῦ νέου ἀρδευτικοῦ ἔργου πεδιάδος Κονίτσης ἐκτάσεως 15.000 στρεμμάτων καὶ ἀναμένεται ἡ ἐκπόνησις τῆς ὁριστικῆς πλέον μελέτης.

— Οἱ μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι τῆς τελευταίας τάξεως τοῦ Γυμνασίου μας, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Γυμνασιάρχου κ. Ἰω. Ζωγράφου, καὶ τῶν καθηγητῶν κ.κ. Στασινοῦ, Δάλλα καὶ δίδος Λώλου, ἐπραγματοποίησαν ἐκδρομὴν ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον, ἐπισκεφθέντες, τὴν Πάτραν, Πύργον, Ὁλυμπίαν, Τρίπολιν, Ναύπλιον, Μυκήνας, Ἐπίδαυρον, Κόρινθον κλπ.

— Συντάχθείσης τῆς σχετικῆς μελέτης ὑπὸ καθὼς καὶ τὸ Λουτράκι καὶ Μεσσολόγιον, τῆς Τ.Υ.Δ.Κ. διετέθησαν 20.000 δραχμαὶ διὰ τὴν συντήρησιν τῆς δασικῆς ὁδοῦ Βουρμπιάνης πρὸς Ἀγλιὰ καὶ Λιανούρα.

— Καταρτίζεται ὁμοίως ὑπὸ τῆς Τ.Υ.Δ.Κ. μελέτη διὰ τὴν κατασκευὴν ὁδοῦ καὶ Κοινοτικοῦ Καταστήματος εἰς τὸν νέον συνοικισμὸν Λυκορράχης.

— Τὴν 29.5.72 ἐτελέσθησαν αἱ Γυμναστικαὶ Ἐπιδείξεις τοῦ Γυμνασίου Κονίτσης εἰς τὰς ὅποιας παρέστησαν καὶ ὁ Ὑφυπουργὸς Περιφερειακὸς Διοικητὴς Ἡπείρου κ. Π. Κωτσέλης (κηρύξας καὶ τὴν ἔναρξιν αὐτῶν) καὶ ὁ Νομάρχης μας κ. Κοσμᾶς Λωτόπουλος, οἱ διάφοροι ἐπραγματοποίησαν καὶ περιοδείαν εἰς διάφορα χωρία τῆς Ἐπαρχίας μας.

Τοὺς παρισταμένους ἐπισήμους, τοπικὰς ἀρχάς, γονεῖς καὶ κηδεμόνας κλπ. προσεφώνησεν ὁ Γυμνασιάρχης κ. Ἰωάννης Ζωγράφος, καὶ κατόπιν ἔλαβον χώραν αἱ ἐπιδείξεις μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, καθὼς καὶ ἀσκήσεις ἐπὶ στρωμάτων καὶ ἐφαλτηρίων.

ποὺ μπορεῖ ν' ἀποδώσῃ σ' ὅλο του τὸ βάθος ὅχι τὸ πρόσωπον ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ποὺ λέγεται «ΠΑΝΑΓΙΑ» εἶναι αὐτὸς ὁ χαρακτηρισμός: «ἀ κα τα νόη τον θαῦμα! Μιὰ θυητὴ γυναίκα γίνηκε ἡ Μητέρα τοῦ Ἀθάνατου Θεοῦ! Μπόρεσες ποτέ, σὺ θυητέ μου, νὰ συλλάβης αὐτὸ τὸ μυστηριῶδες μεγαλεῖο; Ἐγὼ μολονότι πάσχισα εἰλικρινὰ δὲν τὰ κατάφερα καὶ μένω καὶ θὰ μένω πάντοτε ἐκστατικὸς μπροστὰ στὴ σεπτὴ εἰκόνα της!..

Κατόπιν έπηκολούθησαν οι άγωνες στίβου τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν μὲ τὰ ἀκόλουθα ἀποτελέσματα καὶ ἐπιδόσεις:

1) Δρόμος 400 μ. ἀρρένων. Ἐτερμάτισαν.

1ος Βασ. Γιάννος τάξεως ΣΤ' (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Γυμνασίου ἀθλοθετηθὲν κύπελλον, 2ος Θ. Ζιώγας Β' τάξ., 3ος Εύαγ. Σίμος).

2) Δρόμος 100 μ. θηλέων. Ἐτερμάτισαν.

1η Κων.)να Ἀθανασίου τάξ. Β' (ἔλαβε τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Δημάρχου Κονίτσης ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2α Ἀμαλία Σκουτέρη τάξ Β', 3η Εύανθ. Ζήδρου, τάξ. Δ'.

3) Σκυταλοδρομία 4X100 Θηλέων.

1η ἡ ὁμάς Α' τάξεως, (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Στρατ. Διοικητοῦ Κονίτσης ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2α ἡ ὁμάς τῆς Β' τάξεως, 3η ἡ ὁμάς τῆς Δ' τάξεως.

4) Δρόμος 800 μ. θηλέων. Ἐτερμάτισαν.

1η Ἀντωνία Ἐζνεπίδου, τάξ. Α' (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Διοικητοῦ Ἐθνοφυλακῆς ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2α Αἰκ. Ράππου τάξ. Ε', 3η Γεωργ. Μπάρμπα τάξ. Δ'.

5) Δρόμος 1500 μ. ἀρρένων. Ἐτερμάτισαν:

1ος Βασ. Γιάννος τάξ. ΣΤ' (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ἀγροτ. Ἰατρείου κ. Γ. Ἀναξαγόρου ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2ος Γκούτσιος τάξ. Δ', 3ος Ραπακούσιος τάξ. Δ'

6) Δρόμος 100 μ. ἀρρένων. Ἐτερμάτισαν.

1ος Βασ. Ντίνης τάξ. ΣΤ' (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου Κονίτσης κ. Γεωργ. Σερδένη ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2ος Λεων. Εύαγγέλου τάξ. Γ', 3ος Εύαγ. Σίμος τάξ. Ε'

7) Δρόμος 200 μ. θηλέων. Ἐτερμάτισαν.

1η Ούρανία Εύαγγέλου τάξ. Α'. (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Γυμνασίου ἀπονεμηθὲν κύπελλον), 2α Εύλαμπ. Ἐζνεπίδου τάξ. Δ', 3η Φρειδερ. Κυρίτση τάξ. Α'.

8) Δρόμος 200 μ. ἀρρένων (κατωτέρου κύκλου).

1ος Ἡλ. Τζήμας τάξ. Β' (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ἰατρείου ΙΚΑ κ. Δημ. Βανδέρα ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2ος Ιωάν. Ρόμπολος τάξ. Β', 3ος Ιωάν. Κίτσιος τάξ. Γ'.

9) Δρόμος 400 μ. ἀρρένων.

1ος Βασ. Γιάννος τάξ. ΣΤ', 2ος Θ. Ζιώγας τάξ. Δ', 3ος Εύαγ. Σίμος τάξ. Ε'.

10) Δρόμος 600 μ. ἀρρένων (κατωτέρου κύκλου).

1ος Γεώργ. Ρόμπολος τάξ. Γ' (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Γραφείου Ἐφέδρ. ἀξιωματικῶν ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2ος Ιω. Κίτσιος τάξ. Γ', 3ος Γεωρ. Ἀναστασίου τάξ. Γ'.

11) Ἀλμα εἰς ὕψος θηλέων.

1η Δήμητρα Νικολοῦ 1,25 μ. τάξ. Δ' (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ὑποκ)τος Ἐθν. Τραπέζης ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2α Αἰκ. Ράππου 1,20 μ. τάξ. Ε', 3η Πηνελ. Πολύζου 1,20 μ. τάξ. ΣΤ'.

12) Σφαιροβολία ἀρρένων.

1ος Βασίλειος Σκούφιας 10,86 μ. τάξ. ΣΤ' (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ὑποκ)τος Ἐμπορικῆς Τραπέζης ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2ος Ιωάν. Σολωμὸς 10,62 μ. τάξ. Ε', 3ος Βασ. Βαγενᾶς 10,60 μ. τάξ. Δ'.

13) Σκυταλοδρομία 4X100 ἀρρένων.

1η ἡ ὁμάς τῆς ΣΤ' τάξεως (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου Γονέων καὶ Κηδεμόνων ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2α ἡ ὁμάς τῆς Ε' τάξεως, 3η ἡ ὁμάς τῆς Δ' τάξεως.

14) Ἐλαστικὴ σφαῖρα.

1η Εύγενία Ζάρου 37,10 μ. τάξ. ΣΤ' (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἐμποροεπαγγελματικοῦ Συλλόγου ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2α Ἄγνη Γαϊτανίδου 35,60 μ. τάξ. Δ', 3η Μαρία Χατζηρούμπη 34,50 μ. τάξ. Β'.

15) Ἀλμα εἰς ὕψος ἀρρένων.

1ος Χρ. Τσούβαλης 1,50 μ. τάξ. ΣΤ' (ἔλαβε τὸ ὑπὸ τοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου Κονίτσης ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2ος Χρ. Κίτσης 1,40 μ. τάξ. Δ', 3ος Κων. Ζαμπακίδης 1,40 μ. τάξ. Ε'.

16) Δρόμος 800 μ. ἀρρένων.

1ος Θωμ. Ζιώγας τάξ. Δ' (ἔλαβε καὶ τὸ ὑπὸ τῆς Ὁρειβατικῆς Ὀμάδος Κονίτσης ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 1ος Κων. Μαργαρίτης τάξ. Ε', 3ος Ιω. Σολωμὸς τάξ. Ε'.

17) Ἀλμα εἰς μῆκος θηλέων.

1η Κασσιανὴ Πανούλη 4,28 μ. τάξ. Β' (ἔλαβε τὸ ὑπὸ τοῦ ὁδοντιάτρου κ. Π. Ρέντζου ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2α Ἀγγελικὴ Γαϊτανίδου 4,05 μ. τάξ. ΣΤ', 3η Ἐλισάβετ Κενανίδου 3,05 τάξ. Β'.

18) Σφαιροβολία θηλέων.

1η Πελαγία Γαλάνη 9,60 μ. τάξις Α' (ἔλαβε τὸ ὑπὸ τῆς κ. Βασιλικῆς Ρούση εἰς μνήμην Κων. Ρούση ἀθλοθετηθὲν κύπελλον), 2α Ἀναστασία Φλίνδρη 9 μ. τάξ. ΣΤ', 3η Ἀλκηστίς Γκοζίνα 8,80 μ. τάξ. Δ'.

— Μετά τὸ πέρας τῶν ἀγωνισμάτων οἱ μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι ἔχόρευσαν ὡραίους ἑθνικοὺς χορούς, καὶ κατόπιν ἔλαβε χώραν ἡ ἀπονομὴ τῶν ἐπάθλων ὑπὸ τοῦ Σεβασμοῦ. Μητροπολίτου, τοῦ κ. κ. Δημάρχου, Στρατ. Διοικητοῦ, καὶ λοιπῶν ἐπισήμων καὶ ἀθλοθετῶν.

Περατωθείσης τῆς ἑορτῆς ἀνεχώρησαν ἄπαντες ἀφοῦ ἐξέφρασαν τὰ συγχαρητήριά των πρὸς τὸν κ. Γυμνασιάρχην καὶ τοὺς κ.κ. καθηγητὰς καὶ καθηγητρίας, καὶ ἴδιαιτέρως πρὸς τὸν γυμναστὴν κ. Λεων. Δάλλαν.

— Πρὸς τὸ Ἀθλητικὸν Κέντρον Νεότητος Κονίτσης ἔχορηγήθησαν ὑπὸ τῆς Γεν. Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ 400.000 δραχμαί.

— Ἐορτάσθη ἐπιτυχῶς μὲ λαϊκὰ γλέντια καὶ χοροὺς τὸ ὑπαίθριο πανηγύρι τῆς Ἀγίας Τριάδος εἰς τὸν Κάμπον τῆς Κονίτσης.

— Τὴν 29.5.72 ὁ Υφυπουργὸς Περιφ. Διοικητὴς Ἡπείρου κ. Π. Κωτσέλης, καὶ ὁ Νομάρχης κ. Κ. Λιοτόπουλος, ἐπεσκέφθησαν τὴν Κόνιτσαν, Μελισσόπετραν, Μάζιον, Ἀετόπετραν, καὶ ἄλλα ἀκριτικὰ χωρία πρὸς ἐπιτόπιον ἐξέτασιν ἀναγκῶν καὶ ζητημάτων τῶν.

Τὴν 28.5.72 150 περίπου τελωνειακοὶ ὑπάλληλοι μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐνώσεως των κ. Γ. Μπράμην κλπ. μετέβησαν καὶ υἱοθέτησαν τὸ ἀκριτικὸν χωρίον Μελισσόπετραν. Εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην παρέστησαν πολλοὶ ἐκπρόσωποι τῶν ἀρχῶν τῆς Κονίτσης καὶ τῶν πλησίον χωρίων καὶ κάτοικοι τῆς περιοχῆς. Ἐπηκολούθησε γεῦμα καὶ λαϊκοὶ χοροί. Διένειμον δὲ καὶ διάφορα δῶρα εἰς τοὺς φρουροὺς τῶν ἀκριτικῶν φυλακίων καὶ τοὺς μαθητὰς καὶ διὰ τὰ σχολεῖα τῆς περιοχῆς, καθὼς καὶ χρηματικὴν ἐνίσχυσιν πρὸς τὰς Κοινότητας Μελισσόπετρας, Μολυβδοσκεπάστου, Ἀηδονοχωρίου, καὶ Ἀετόπετρας.

— Τὴν 30.5.72 ἐπεσκέφθη τὴν Κόνιτσαν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἐδέσσης κ. Καλλίνικος. Τὸν ὑπεδέχθη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας κ. Σεβαστιανὸς ὅστις καὶ τὸν ἐξενάγησεν.

— Κατενεμήθη ὡς ἀκολούθως ὑπὸ τοῦ Νομάρχου κ. Κ. Λιοτοπούλου ἡ πίστωσις τῶν 20 ἑκατομμυρίων δραχμῶν διὰ τὴν ἀσφαλτόστρωσιν καὶ συντήρησιν τῶν κάτωθι ὁδῶν τῆς περιοχῆς Κονίτσης.

Βουρμπιάνης 5 ἑκατ., Ἀγίας Παρασκευῆς — Φούρκας 5 ἑκ., Ἐξοχῆς — Λουτρῶν Ἀμαράντου 5 ἑκ., Πάδω — Ἀρμάτων — Δι-

στράτου 2½ ἑκ., Καβασίλων 1 ἑκ., Καστανέας 1 ἑκ., Λαγκάδας 1 ἑκ., Δροσοπηγῆς 500 χιλ., Μολίστης — Μοναστηρίου — Γαναδιοῦ 500 χιλ., Νικάνορος 300 χιλ., καὶ Τράπεζας 200 χιλ. δραχμαί.

— Τὴν 29.5.72 ὁ Σύνδεσμος τῶν Τραυματίων Ὁπλιτῶν Νομοῦ Ιωαννίνων ἐπεσκέφθη τὰ ἀκριτικὰ φυλάκια Μολυβδοσκεπάστου καὶ Μέρτζανης καὶ διένειμε δῶρα πρὸς τοὺς φρουροὺς αὐτῶν.

— Ὅπος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Σεβαστιανοῦ ἀπεστάλη (καὶ ἐδημοσιεύθη καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας τῶν Ιωαννίνων) ἔκκλησις πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ἡπειρώτας καὶ λοιποὺς φιλοθρήσκους, ὅπως συμβάλουν εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἥδη ἀνεγερθέντος (σκελετοῦ ἐκ μπετὸν ἀρμέ) Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἐθναποστόλου καὶ Ἱερομάρτυρος Ἀγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ εἰς τὸ κέντρον τῆς Κονίτσης, παρὰ τὴν Ἀγοράν.

— Ἀφίχθησαν, ἐξ Ἀθηνῶν οἱ κ.κ. Νικ. Γιάκας ἀρχιατρος, Ἀλέκ. Λαμπρίδης, Δημ. Τσαρτσάλης μετὰ τῆς κυρίας του Ιωάν. Παπαϊωάννου συμβολαιογράφος, Νίκος Σχοινᾶς μετὰ τῆς κυρίας του Ἡλ. Νικόπουλος ἐξ Ἀηδονοχωρίου, κ.ἄ. Ἐξ Ἀλεξανδρουπόλεως (μετασχῶν εἰς τὸ Συνέδριον Δημάρχων καὶ Κοινοταρχῶν) ὁ Δήμαρχός μας κ. Καρατζῆμος, ἐκ Θεσσαλονίκης ὁ κ. Εύαγ. Πηγαδᾶς, καὶ ὁ κ. Αντών. Νικόπουλος, ἐκ Γρεβενῶν ὁ κ. Κων. Μπούσιμπουλας.

— Ὁ κ. Γρηγ. Βαγενᾶς ἐγένετο πατὴρ ἄρρενος τέκνου, οἱ δὲ κ.κ. Μαργ. Ζούκης καὶ Ἀλέξ. Μπληθικιώτης θηλέων.

— Τὴν 28.5.72 ἐγένετο ἐνταῦθα ἡ βάπτισις τῶν διδύμων τέκνων τοῦ κ. Τάκη Βινδράβου. Ὁ κ. Κων. Γκλαβᾶς ἀναδεχθεὶς τὸ ἀγοράκι τοῦ ἔδωσε τὸ ὄνομα Χρηστάκης. Τὸ κοριτσάκι ἔλαβε τὸ ὄνομα Φωτεινή.

— Ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι τοῦ ἐκ Μολίστης κ. Γεωργίου Νικᾶ μετὰ τῆς ὁμοχωρίου του Ἀντιγόνης Γκουστέλη (ἐκ Γαναδιοῦ).

— Τὴν 30.4.71 ἀπεβίωσεν εἰς ζΣανατόριον Ιωαννίνων ὁ ἐξ Ἐλευθέρου καταγόμενος Νικόλαος Δάλλας, 51 ἔτῶν. Αὔθημερὸν μετεφέρθη εἰς Ἐλεύθερον, ἡ δὲ κηδεία του ἐγένετο τὴν ἐπομένην 1ην Μαΐου.

— Τὴν 30.4.72 ὁ ἐξ Ἐλευθέρου καταγόμενος Δημήτριος Δάλλας ὑπάλληλος Ταχυδρομείου Κονίτσης ἀντήλλαξε δακτύλιον ἀρραβώνος μετὰ τῆς ἐξ Ἐλευθέρου καταγομένης δεσποινίδος Παναγιώτας Ιωάννου Τσιρώνη.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

(Σημ. Οι έπιθυμούντες νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τὸν κατωτέρω κατάλογοι παρακαλοῦνται νὰ ἀπευθυνθοῦν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ)

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Νίκος Ἀργιάνης, Σόλωνος 13, τηλ. 632.037
Νικόλ. Καζαμίας, Μπενάκη 24, τηλ. 627-725
Ἰωάν. Γ. Λυμπερόπουλος, Ἀλεξ. Σούτσου 5,
τηλ. 613-661.

Ναπολέων Μπάρκης, Ἀκαδημίας 63, 632.595
Νίκος Πύρρος, Ἐμμ. Μπενάκη 8 τηλ. 315-130
Μιχ. Μαρτσέκης, Λυκούργου 9, τηλ. 349.057
Ἀπόστ. Κυπαρίσης, Πανεπιστημίου 64, τηλ.
613-702.

Κωνσταντίνος Ἀριστ. Πύρρος, Ἀλεξ. Σούτσου 5, Τηλ. 613-661

ΙΑΤΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Γεώργιος Γάκης, Παθολόγος - Ρευματολόγος,
Ἡρωδότου 10, τηλ. 719.746.

Κώστας Παπᾶς, Παιδίατρος, Επιμελητής
Νοσ., Σκουφᾶ 52, Τηλ. 622.722.

Εὐάγγελος Γεωργίου, Παθολόγος, ΚΠόλεως 55,
Συν. Παπάγου, τηλ. 651-072

Νικόλ. Γιάκας, Παθολόγος - Καρδιολόγος,
Στουρνάρα 49α, τηλ. 634-470, οἰκία: 651-498
Παντελῆς Γιαννούλης, Καρδιολόγος, Πατησίων 95, τηλ. 836.966.

Βασ. Γκατσόπουλος, Καρδιολόγος-Παθολόγος,
Λουκιανοῦ 14, τηλ. 725.635.

Φώτιος Γουσγούνης, Παθολόγος, Σόλωνος 116,
τηλ. 616-563

Νικόλ. Γράβος, Καρδιολόγος, 28ης Ὁκτωβρίου
209, τηλ. 848.489.

Ἀριστοτέλης Ζακόπουλος, Μαιευτήρ, Βασ.
Φρειδερίκης 40, Περιστέρι, τηλ. 57.11.612.

Χαρ. Κούσιος Παθολόγος, Πατρ. Ἰωακείμ 45,
τηλ. 722-507

Μιχ Μηλίγκος, Παθολόγος, Καρδιολόγος, Σκαλιστήρη 18, τηλ. 874-568

Φώτης Μπαρᾶς, Μαιευτήρ-Γυναικολόγος, Ὄμηρου 58, Τηλ. 623.210

Ἀνδρέας Μπούζας ὄφθαλμίατρος Σκουφᾶ 59
τηλ. 611.172

Ἰωάννης Παπαδημούλης, Παθολόγος-Ἀναισθησιολόγος, Ζήνωνος 21, τηλ. 521-664

Νικόλαος Τράντας, ὄφθαλμίατρος-Ὑφηγητ.,
Γ' Σεπτεμβρίου 47, τηλ. 812-717

Βασίλειος Χρήστου, Ακτινολόγος, Κανάρη 19,
τηλ. 611-391

Χρήστος Χρήστου, Χειρουργὸς, Λιβίνη 4 (τέρμα Ιπποκράτους), τηλ. 647-765

Τάκης Γούσιας, Ἱατρὸς-Χειρουργὸς
Βασ. Σοφίας 37, τηλ. 716-090

Ζήσης Παπαγεωργίου, Παθολόγος-Καρδιολόγος, Κύπρου 72, τηλ. 845-593

Κώστας Ζέρβας, Παθολόγος-Καρδιολόγος,
Ἀραχώβης 16, τηλ. 630-783

Χατζῆς Κων., Μαιευτήρ, Καρνεάδου 16, τηλ.
735.031.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Νικ. Πύρρος, δόδος Μπότσαρη, τηλ. 27.951.

Σερ. Φράγκος » Καπλάνη

Κωσ. Λαζαρίδης 28ης Ὁκτωβρίου 75

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Μερόπη Ἀδαμαντίδη, Ρόδου 43, τηλ. 874-702

Φούλα Κρέμου Β. Σοφίας 37. Τηλ. 611.786

Εύάγ. Ἀλεξιάδης, Πινδάρου 12, τηλ. 613.506

Κ. Φλώρος, Χαρ. Τρικούπη 65, Τηλ. 625.177

Ἀλέκος Πηγαδᾶς, Καλαμῶν 8, - Περιστέρι

Τηλ. 5720.938.

ΠΟΛ. ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ-ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΑΘΗΝΩΝ κ.λ.π.

Λέανδρος Γεροντάκης, ἀρχιτέκτων, Τσακάλωφ 14, τηλ. 632.891, 662.893.

Πέτρος Μπάκας, πολ. μηχανικός, Βεραντζέρου 22, τηλ. 531-428

Γεώργιος Ράγκας, Πολ. μηχανικός, Σωκράτους 59, τηλ. 520.320.

Κων)τίνος Τσίλης, πολ. μηχανικός, Ἀριστείδου 10, τηλ. 238.797.

Χρῆστος Φλώρος, μηχανολόγος-ήλεκτρολόγος, Θεμιστοκλέους 42, τηλ. 619-805

Τεχνικὸν Γραφεῖον Δ. Τσάνου, Σωκράτους 59 τηλ. 528.849.

Τεχνικὸν Γραφεῖον, Ἐπαμ. Παπαχρήστου, μηχανικοῦ, Χαλκοκονδύλη 36, τηλ. 533-821

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

«Στανλεϋ» Β. Ρόζος, Δ. Παγώνης καὶ Ε. Τσάνος, Ὁδοςσέω. 1, τηλ. 531-780

ΑΘΗΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΑ

«Νυφικὰ διάφορα», Βεατοίκη Γταϊαμάνη Αγ. Μάρκου 10, τηλ. 32.24.486.

Βιοτεχνία Νεωτερισμῶν καὶ Εισαγωγαὶ (Ἐστρούχα-Δαντέλλες-Πλεκτὰ κ.λπ.), Μήτοι Ζαφείρης Ο.Ε., Αθηναΐδος 3, τηλ. 3229 514

«Νεωτερισμοὶ» Ἀ)φοὶ Ζαφείρη, Κολοκοτρώνη 348, τηλ. 3234.070

Ραφεῖον: Φροντζές Φίλιππος, Λέκκα 3, τηλ. 3236-328

Εισαγωγαὶ: Εἰδη Γυναικεῖα, Φλώρος Νικόλ. Εύαγγελιστρίας 5, τηλ. 3236-927

Λογιστικὰ: Νίκος Βρυζώνης Ἐπιδαύρου 21, τηλ. 534-605

Ἐλαιοχρωματιστὴς, Ἀνδρέας Γκόντζος, τηλ. 754.344.

Εύθ. Κήττας, ἔμπορος ξυλείας, δόδος Δημοσθένους 69, Τηλ. 529.538.

Ἐμπορορραφεῖον Νίκος Καρρᾶς, Γεωργίου Σουρῆ 5, Γαλάτσι, τηλ. 288.374.

Μπούνας Ἐμμ., Ὁδοντοτεχνίτης, Ζήνωνος 5, τηλ. 532.114.

ΙΑΤΡΟΙ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀθαν. Μανέκας, ώτορινολαρυγγολόγος δόδος Καραϊσκάκη

Δημ. Κήττας Παθολόγος 28 Ὁκτωβρίου 12 Τηλ. 82-52

ΔΙΑΦΟΡΑ

Κώστας Γέγιος : «Εστιατόριον «Η Κόνιτσα» δόδος Καραϊσκάκη 9, Ἰωάννινα

Ιω. Ἀδαμαντίδης, «Υποθηκοφύλαξ Λεβαδείας